הלכה · משנה תורה · מפרשים · משנה למלך · ספר עבודה

משנה למלך על משנה תורה, הלכות תמידים ומוספין

רבי יהודה רוזאניס

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

משנה למלך על משנה תורה, הלכות תמידים ומוספין

רבי יהודה רוזאניס

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/משנה-למלך-על-משנה-תורה-הלכות-תמידים-ומוספין/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ג 4
הלכה ז 21
הלכה יא 31
פרק ב 31
הלכה ב 31
הלכה ד 31
הלכה ז 31
הלכה ח 32
הלכה י 32
הלכה יב 42
הלכה יג 42
פרק ג 45
הלכה ב 45
הלכה ד 46
הלכה יב 46
הלכה טו 46
הלכה כ 46
פרק ד 47
הלכה ג 47
הלכה ו 47
הלכה ח 47
הלכה ט 47
פרק ה 48
הלכה ז 48
פרק ו 49
הלכה א 49
הלכה ג 52
הלכה יא 52
פרק ז 52
הלכה א 52
הלכה יב 53
הלכה יג 53
הלכה יח 53
פרק ח 53
הלכה ז 53
הלכה יט 53
פרק ט 53
הלכה ו 53
הלכה ז 54
הלכה ח 54
פרק י 54
הלכה ז 54

פרק א

הלכה א

מצות עשה להקריב שני כבשים עולות וכו'. דע שיש מחלוקת אם קרבו תמידין קודם הקמת המשכן או לא וקרא דויעלו עולות איכא מ"ד עולת תמיד הואי ואיכא מ"ד עולת ראיה הואי כדאיתא בפ"ק דחגיגה (דף ו') ואמרינן נמי התם ר"ע אומר קרבה ושוב לא פסקה אלא מה אני מקיים הזבחים ומנחה הגשתם לי במדבר ארבעים שנה בית ישראל שבטו של לוי שלא עבדו ע"ז הם הקריבו אותה ע"כ. ופירש"י שלא הקריבו ישראל לפי שנזופין היו אלא שבטו של לוי הקריבו משלהם. ועיין בפרק ואלו מגלחין (דף ט"ו) דאמרינן מנודה מהו שישלח קרבנותיו ת"ש כל אותם מ' שנה שהיו ישראל במדבר מנודין היו ושלחו קרבנותיהם וצ"ע. (א"ה עיין במ"ש הרב המחבר בה' שביתת יום טוב):

הלכה ג

לפי שאסור להקריב קרבן כלל קודם תמיד של שחר ע"כ. והנה בפ' התכלת (דף מ"ט) תניא מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר ת"ל וערך עליה העולה ואמר רבא העולה עולה ראשונה ע"כ. והנה התוס' ז"ל במקומות רבים הוקשה להם דבריש פ' כל התדיר אמרינן תמידין קודמין למוספים שנאמר מלבד עולת הבוקר וא"כ תרי קראי למה לי ונאמרו בזה תירוצים רבים והנני מבארם אחד לאחד. והנה בפ' התכלת כתבו דאצטריך קרא דהעולה למנחת חביתין דאע"ג שהיא תדירה כמו עולת תמיד העולה קודמת לפי שהיא מיני דמים ומהכא נפקא לן הא דאיתא בפ' כל התדיר העופות קודמין למנחות שהללו מיני דמים מדכתב רחמנא העולה וע"כ איצטריך למעט תדיר כמו העולה דהיינו חביתין דאם אינו תדיר תיפוק ליה מקרא דמלבד עולת הבקר אלא ודאי דקרא אתא אפי' לתדיר דהיינו חביתין וטעמא הוי משום דמיני דמים קודמין, ובריש פ' כל התדיר כתבו תירוץ זה בשם ה"ר חיים והביאו ראיה לזה מהא דאמרינן בסוף פ"ק דתמיד למימרא דחביתין הוו קדמי והתניא וערך עליה העולה וכתבו עוד דהא דאמרינן בפ' אמר להם הממונה (דף ל"ג) ואיברים למנחה דתניא וערך עליה כו' מיירי במנחת חביתין דאי במנחת נסכים תיפוק ליה מדכתיב עולה ומנחה דמהאי קרא ילפינן בפ' אמר להם הממונה דמנחה קודמת לחביתין. ומיהו אני תמיה על זה משום דהתם קיימי עלה דמימרא דאביי דהוה מסדר סדר המערכה וקאמר איברים למנחה ומנחה לחביתין משמע דמנחה דקאמר היינו מנחת הסלת שהיתה באה עם התמיד וכן פירש רש"י במימרא דאביי ולפי פירוש התוס' הכי קאמר איברים למנחת חביתין

ולמנחת הסלת לא איצטריך קרא דת"ל מדכתיב עולה ומנחה ומנחת הסלת לחביתין מדכתיב עולה ומנחה ש"מ סמוך לעולה מנחתה ולפי תירוץ זה הקשו דהא בפ' התכלת עלה דתמידין קודמין למוספין הביאו קרא דהעולה וכן בסוף פ' הגוזל קמא הביאו קרא דהעולה לתמידין קודמין למוספין. עוד כתבו תירוץ אחר בריש פרק תמיד נשחט דתרי קראי צריכי חד למוספין וחד לנדרים ונדבות דאי כתב רחמנא מוספין ה"א משום דלא תדירי אבל נדרים ונדבות שרגילים ומצויין הוו תדירי כמו תמיד קמ"ל ואי כתב בנדרים ונדבות ה"א לפי שאינם קרבן ציבור אבל מוספין דקרבן אימא לא ליקדמה תמיד קמ"ל. ותירוץ זה הובא בפרק שני דייני גזירות (דף ק"ו) ובריש פרק כל התדיר ומיהו בשני המקומות הללו כתבו סתמא דנדרים ונדבות לא אתו ממוספין משום דמוספין לא תדירי ונדרים ונדבות חשיבי כתדיר מש"ה איצטריך קרא דהעולה אבל לא כתבו טעם דלישתוק מקרא דמוספין ולייתו מוספין מנדרים ונדבות וכן בפ' אמר להם הממונה שהובא תירוץ זה לא כתבו אלא הצד האחד ושמא קצרו במקומות הללו וסמכו על מה שכתבו בפ' תמיד נשחט ולפי שבשלשה מקומות הללו הביאו תירוץ זה בדרך דחיה לא האריכו בו לבארו היטב אבל בפ' תמיד נשחט לא כתבו תירוץ זה בדרך דחיה אלא בלשון וי"ל ובארו אותו היטב וצדדו הב' צדדים א"כ אפשר לומר דאעיקרא דדינא אין צורך לב' הצדדים אלא כיון דנדרים ונדבות לא אתי ממוספין אי לא כתב רחמנא קרא דמוספין הוה שדינא לקרא דהעולה למוספין דלא תדירי אבל נדרים ונדבות דתדירי אימא לא להכי אתא קרא דמוספין דהשתא ע"כ קרא דהעולה אתא לנדרים ונדבות ומש"ה התוס' בג' מקומות הללו לא איצטריכו לומר אלא דנדרים ונדבות לא אתו ממוספין ולפי התירוץ הזה ג"כ תיקשי מההיא דהתכלת והגוזל קמא דקיימי עלה דתמידין קודמין למוספין ומייתו קרא דהעולה. עוד כתבו דליכא למימר דאיצטריכו תרי קראי חד למצוה וחד לעכב דהא בפ' התכלת מוכח דליכא אלא מצוה. עוד כתבו דל"ל דאיצטריך קרא דמלבד להיכא דליכא אלא חד דעקרינן למוספין לגמרי ועבדינן תמידין דהא בפ' כל התדיר לא עסיק אלא בקדימה בעלמא ומייתי קרא דמלבד. עוד כתבו תירוץ אחר דתרי קראי צריכי חד להקטרה וחד לדם ומקרא דהעולה לא שמעינן אלא הקטרה דהא בהקטרה מיירי הכתוב דכתיב וערך עליה העולה ושמעינן מיניה דהקטרת תמיד קודם להקטרת שאר דברים אבל אכתי לא ידענא אי בשחיטה וזריקה איכא קדימה בתמיד להכי כתיב מלבד עולת התמיד תעשו את אלה ובעשיית דם מיירי והכי קאמר מלבד עולת התמיד שעשיתם כבר בדם תעשו את אלה בדם. ולפי זה ניחא ההיא דהגוזל קמא דמלבד מה שהקשה דלמא אייתי קרא דהעולה לתמידין קודמין למוספין דלפי הפירושים שכתבנו לעיל האי

קרא לאו להכי אתא. עוד קשה דהיכי ס"ד דכסף ברישא מדכתיב מלבד איל הכפורים דאדרבא מהאי קרא מוכח דאיל ברישא דהכי אמרינן בריש פרק כל התדיר דתמידין קודמין למוספין מדכתיב מלבד עולת הבוקר ש"מ תמידין קודמין למוספין אלא ודאי הכי קאמר דלעולם הוה אמינא דכסף ברישא מדכתבה רחמנא ברישא וההיא דתמידין קודמין למוספין בעשיית דם מיירי ולמדנו שתמידין קודמים מדאקדמיה רחמנא מלבד עולת הבוקר שעשייתם בדם תעשו את אלה בדם דלעיל מיניה לא מיירי בעשיית דם אבל בהקטרה דכתיב לעיל אשה ריח ניחוח לעולם שקודם להקטרת התמיד דומיא דכסף דקדים לאיל משום דכתיב ברישא אבל השתא דשמענו מקרא דהעולה דאף בהקטרה איכא קדימה לתמיד א"כ ע"כ אית לן למימר דאין להכריח מדאקדמיה הכתוב שיהיה קודם דא"כ תיקשו דהיכי אקדמיה הכתוב להקטרת מוספין לתמיד וא"כ תיקשי דמנא ליה דכסף ברישא מדאקדמיה הרי הקטרת מוספין דאקדמיה לתמיד ואפי' הכי הקטרת תמיד ברישא כדכתיב העולה וההיא דפ' התכלת דמייתי קרא דהעולה עלה דתמידין קודמין למוספין הוא ללמדנו דאפילו בהקטרה איכא קדימה שזה לא למדנו מקרא דמלבד עולת הבוקר. עוד כתבו דלישנא דשלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר משמע טפי לעכובא ותירוץ זה נוכל לומר לשני הפירושים שכתבנו לעיל דלא תיקשי להו מההיא דפ' התכלת וכן כתבו התוס' בפ' התכלת דאליבא דמאן דמוקי קרא דהעולה במנחת חביתין לא תיקשי ההיא דהתכלת משום דשלא יהא דבר קודם כו' משמע לעכובא טפי וה"ה אליבא דמאן דמוקי קרא דהעולה בנדרים ונדבות יכול לתרץ גם כן כזה דלא תיקשי ההיא דהתכלת. ומיהו במקומות אחרים שהביאו התוס' שקלא וטריא זו לא הזכירו תירוץ זה אלא אליבא דמאן דמוקי להני תרי קראי חד בדם וחד בהקטרה אבל שאר הפירושים דחו אותם מההיא דהתכלת. ושמא דבשלמא למאן דמוקי להני תרי קראי חד בדם וחד בהקטרה וכולהו קראי מיירי בתמידין ומוספין מסתמא כי היכי דבהקטרה נקט לישנא דמשמע מיניה לעכובא ה"ה בדם דאין לחלק בין דם להקטרה ואדרבא בפ' כל התדיר דחו התוס' פירוש זה משום דאמאי לא גמרינן דם והקטרה מהדדי ומש"ה אע"ג דבפ' התכלת קאי בדם קאי לישנא דנאמר בהקטרה אבל למאן דמוקי להני תרי קראי בשני מיני קרבן דחד מוקי ליה במנחת חביתין וחד מוקי ליה בנדרים ונדבות אימא דהיכא דאתמר לישנא דעכובא הוי לעכובא והיכא דלא איתמר לא ואם כן תיקשי דאמאי בפ' התכלת עלה דתמידין קודמין למוספין מייתו ברייתא דהעולה:

ומיהו קשה לי כיון דאליבא דכולי עלמא פסולא ליכא וכדאיתא בפ' התכלת דליכא אלא מצוה למאי הלכתא הביאו בפ' התכלת ברייתא דהעולה משום דמשמע מינה

לעכובא טפי כיון דלפי האמת ליכא אלא מצוה וממתני' דתמידין קודמין למוספין מינה נמי שמעינן דאיכא מצוה. ושמא נקט האי לישנא ללמדנו היכא דעבר ושחט המוספין ברישא שיהא אחד ממרס בדם עד שישחט התמיד ויקטירנו ואחר כך יזרוק הדם ואע"ג דכתב רבינו בפ"ט מהלכות אלו עבר או שכח ושחט את שאינו תדיר או הפחות בקדושה תחלה מקריבו ואחר כך שוחט את התדיר ע"כ היינו בקרבנות שהם לאחר התמיד כגון מוספי שבת ומוספי ר"ח אבל היכא דהקריב מוספין קודם לתמידין לא אמרינן שיקריבנו ואחר כך יקריב תמיד אלא יהא אחד ממרס בדם עד שיקרב התמיד. ומ"מ אין זה נוח לי דאם כן מאי דוחקייהו דתוס' דתרי קראי למה לי אימא דאצטריכו להיכא דעבר ושחט המוספין קודם התמידין אלא ודאי דס"ל דהיכא דעבר ושחט יקריב השוחט ואח"כ ישחוט התמיד וכי תימא מנא להו לתוס' דין זה עד שיוקשה להם תרי קראי למה לי אימא דאפי' היכא דעבר ושחט קפיד רחמנא. וי"ל דכיון דהאי דינא דכל התדיר ילפינן ליה מדאקדים רחמנא תמידין למוספין וא"כ ע"כ אית לן למימר דחד דינא איכא לכל התדירין ובגמ' הוכיחו דהיכא דעבר ושחט שאינו תדיר שיקריבנו ואחר כך ישחוט התדיר ה"ה לתמידין היכא דעבר ושחט המוספין ברישא דאל"כ אמאי לא גמרינן לכל התדירין דין זה דתמידין כי היכי דגמרינן מיניה דין קדימה וא"כ הדרא קושין לדוכתה דלמאי הלכתא נקט לישנא דעכובא. ושמא י"ל להיכא דעבר ושחט שניהם כאחד שיהיה זה ממרס בדם עד שיזרק דם התמיד דממתני' דתמידין קודמין למוספין ה"א דוקא לשחיטה אבל היכא דנשחטו שניהם לא משהינן ליה לזריקה ויזרוק שניהם כאחד להכי נקט לישנא דשלא יהיה דבר קודם לתמיד לאשמועינן דאפי' היכא דנשחטו שניהם כאחד יהיה אחד ממרס בדם עד שיזרק דם התמיד ולפי זה כל התדירים שוים וכמו שכתב רבינו בפ"ט ותרי קראי להכי לא צריכי שהרי גבי פסח ליכא אלא חד קרא שיהיה אחר תמיד של בין הערבים ואפי' הכי היכא דנשחטו שניהם קיי"ל שיהיה אחד ממרס בדם הפסח עד שיזרק דם התמיד וכדאיתא בפ' כל התדיר (דף צ"א) דאע"ג דהאי לישנא דשלא יהא דבר קודם גבי הקטרה נאמר נקטה גבי דם לאשמועינן דין זה:

ודע שהתוס' בפ' שני דייני גזירות הוקשה להם גם לפי פירוש זה ההיא דפ' התכלת ולא הונח להם בשום אחד מהתירוצים שנאמרו בזה ובר"פ כל התדיר הקשו עוד לפירוש זה דקראי דקמי מלבד עולת הבוקר בעבודת דם איירו כדכתיב לעיל מיניה ושעיר חטאת אחד לכפר עליכם וכפרה בדם היא ועוד אמאי לא גמרי הקטרה ודם מהדדי עיין בפ' תמיד נשחט (דף ס"ד) דאמרי תנאי היא דאיכא דמקיש הקטרה לשחיטה ואיכא מאן דלא מקיש יע"ש ועיין בפירוש רש"י ז"ל. ולא תירצו בזה כלל. ואני תמיה על קושיא זו

דאמאי לא גמר הקטרת דם מהדדי שהרי גבי תמיד של בין הערבים דקפיד רחמנא עליה השלם כל הקרבנות כולם ואפי' הכי לא נאסר אלא הקטרה אבל דם לא וכדאיתא בפ' תמיד נשחט דמוקי רב חסדא להההיא דר' ישמעאל בחטאת העוף שאין למזבח אלא דמה ורב פפא מוקי לה שמעלה ומלינה בראשו של מזבח הרי שלא נאסר אלא הקטרה וטעמא משום דקרא דוערך עליה העולה בהקטרה אייריי ולא אמרינן דליגמור דם מהקטרה ופשיטא דה"ה דאי לא כתב רחמנא כי אם קרא דדם לא הוה גמר הקטרה מדם. ועוד יש לתרץ קושיא זו ולקמן אבאר אותו בעז"ה. והקושיא האחרת דקראי דמקמי מלבד בעבודת דם איירו י"ל דהדריה רחמנא וקאמר תעשו את אלה והכוונה היא עשיית הדם וכולל כל הקרבנות הכתובים למעלה הא אקדמיה לדם התמיד לכל דמי המוספין אבל הקטרה דלא כתיב אלא מקמי תמיד משמע דהקטרת מוספין קודם להקטרת תמיד. עוד הקשו בפ' התכלת לפי זה תימה למה לי קרא דתמיד קודם למוסף תיפוק ליה דתדיר קודם דאע"ג דקדמי בקרא אמרי' בזבחים דמוספי ר"ח קדמי למוספי ר"ה דכתיב מלבד עולת החודש כו' עד כאן. ודבריהם הם סתומים והנראה שיש טעות והכוונה כך היא דלמה לי קרא בהקטרה דכיון דגלי לן קרא גבי דם דקדים משום דתדיר ה"ה גבי הקטרה דקדים כיון דתדיר ואע"ג דהקטרת מוספין כתיב ברישא שהרי מוספי ר"ח קדמי למוספי ר"ה ואע"ג דמוספי ר"ה כתיבי ברישא כדכתיב מלבד עולת החודש וזה לא למדנו אלא מדכתב רחמנא גבי תמיד שקודם משום דתדיר ה"ה לכל התדירים ואי אמרת דלא מהני טעמא דתדיר להיכא דכתיב שאינו תדיר ברישא היכי אמרינן דמוספי ר"ח קודמין למוספי ר"ה משום דמוספי ר"ח תדירי הא מוספי ר"ה כתיבי ברישא ואע"ג שכתבנו לעיל דדם והקטרה לא ילפינן מהדדי ולמדנו זה מתמיד של בין הערבים מ"מ יש לחלק דשאני תמיד של בין הערבים שאין טעם בדבר משום הכי אמרינן מאי דאיתמר איתמר אבל הכא שהטעם הוא משום דתדיר כיון דגלי רחמנא גבי דם ה"ה גבי הקטרה דחד טעמא אית להו. ומה שכתבו ואי מיפסל ביוצא ניחא גם בזה יש טעות והכוונה דאי אמרינן דאם הקדים קודם התמיד דמיפסל הוה ניחא דצריכי תרי קראי חד למצוה וחד לעכוב ולעולם דדם והקטרה ילפי מהדדי והשתא קאי לתחלת הדבור שהקשו תרי קראי למה לי ולפי זה ההיא דהגוזל קמא שהביא קרא דהעולה אע"ג דהאי קרא לא איצטריך אלא לפסולא משום דמקרא דמלבד למדנו הקטרה ג"כ למצוה אע"ג דהקטרה כתיב ברישא לא הביאו קרא דהעולה אלא לחזק הקושיא שלא נטעה לומר דקרא דמלבד לא למדנו אלא דם דכתיב בסיפא אבל הקטרה דכתיב ברישא לא לזה הביא קרא דהעולה דלמדנו ממנו גם להקטרה אבל לפי האמת לא איצטריך קרא דהעולה אלא לפסולא. ומיהו תירוץ זה הוא

דחוי מעיקרו דהא בגמרא מסיק דאינו אלא מצוה בעלמא וכמו שכתבו ובסמוך מסיק דלא מיפסל ותירצו דהיא גופא שמעינן וכוונתם דאין הכי נמי דאי לא כתב העולה הוה אמינא דלא מהני טעמא אלא לדם דכתיב בסיפא אבל לא להקטרה דכתיב ברישא אבל השתא דלמדנו מקרא דהעולה דטעמא דתדיר מהני אף להקטרה דכתיב ברישא למדנו ג"כ דמוספי ר"ח קדמי לר"ה משום דתדירי ואע"ג דמוספי ר"ה כתיבי ברישא דומיא דהקטרת התמיד דקדים להקטרת מוספין אע"ג דהקטרת מוספין כתיבי ברישא. עוד הקשו לפי זה תעשו את אלה בעשיית דם איירי מההיא דאמרינן בריש כל התדיר יכול יהא חטאת קודם למעשה עולה משום דכתיב ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה אלמא בעי לאקדומי אפי' הקטרה אע"ג דכתיב ועשה דלא משמע מיניה אלא עשיית דם ותירצו דכיון דגלי קרא גבי תמידין דאף הקטרה קודם ע"כ תעשו את אלה דכתב קרא אף הקטרה במשמע וא"כ בכלל עשייה הויא הקטרה וא"כ מקרא דועשה את האחד חטאת ה"א דחטאת קודמת אף בהקטרה ממה שנראה לי בכוונת התוס' שכתבו דכיון דגלי גבי תמידין ה"ה התם וליכא למימר שכונתם היא דכיון דגלי גבי תמידין דהקטרה ודם כי הדדי נינהו ש"מ דאין חלוק ביניהם ובעלמא נמי ילפי מהדדי והיכא דלא כתיב אלא דם ה"ה להקטרה משום דשוים הם בדינם דומיא דתמיד משום דתיקשי מתמיד של בין הערבים שלא נאסר בדם משום דקרא לא קאי אלא בהקטרה וכי היכי דדם לא יליף מהקטרה ה"ה הקטרה לא יליף מדם וכמו שכתבנו לעיל. ומיהו יש לדחות דלעולם כוונת התוס' היא הפן הב' ולא תיקשי מתמיד של בין הערבים דלא ילפי הקטרה ודם מהדדי משום דגלי קרא גבי חטאת ועולה שיש חלוק בין דם להקטרה אבל אי לאו קרא דופר שני בן בקר תקח לחטאת ה"א דהקטרה ודם כי הדדי נינהו וגמרי מהדדי ועליה השלם כל הקרבנות כולם אע"ג דלא כתיב כי אם בהקטרה ה"ה לדם אבל השתא מאי חזית דגמר מתמיד ליגמור מחטאת ועולה. ומיהו הפן הא' נוח אצלי יותר. עוד תירצו דהתם מוהקריב את אשר לחטאת ראשונה הוא דקא דריש דוהקריב משמע הקטרה א"כ אי לאו קרא ה"א מאי דבעי דהקטרה מקדים ברישא ולפי זה הא דקאמר יכול יהא חטאת קודמת לא שיהא מוכרח להקדימה אלא שאם ירצה יקדימנה ת"ל ופר שני בן בקר תקח לחטאת כו'. עוד הקשו דלמה לי קרא דהעולה תיפוק ליה דבתמיד כתיב בבקר ובמוספין כתיב ביום ויוקדם דבר שנאמר בו בבקר לדבר שלא נאמר בו אלא ביום דמשמע בעיצומו של יום דמינה שמעינן דמוספין קרבי עד שש. והנה קושיא זו היא כוללת לכל הפירושים. ותירצו דאי לא כתיב העולה ה"א דהקטרת תמיד תהיה אחר הקטרת מוסף מדכתיב מלבד אחר הקטרת מוספין וכדאיתא בפ' הגוזל ותעשה בבקר

דתמיד הוה מוקמינן ליה בעבודת דם כדי ליישב השני מקראות והוקשה להם לפי זה דלישתוק מקרא דמלבד: ודע דאין כוונתם דכל הפסוק הוא מיותר שהרי בפ' פנחס בכל המוספין בין דשבת בין דמועד כתיב לבסוף מלבד עולת הבקר וע"כ אית לן למימר דאיצטריך קרא לומר שלא נטעה דהיכא דאיכא מוסף לא בעינן תמידין קמ"ל בכולהו מלבד עולת הבוקר ללמדנו דלעולם בעינן תמידין וה"ה גבי פסח דאיצטריך קרא לומר מלבד עולת הבקר, אלא כוונתם היא מתעשה את אלה דשמעינן מיניה שעבודת הדם של תמיד קודם לעבודת הדם של מוספין וכמו שכתבנו לעיל שהוא מיותר דכיון דבתמיד כתיב בבקר פשיטא שקודם למוספין דלא כתיב בה בבקר ואי משום הקטרה דכתיב קמי מלבד הרי למדנו זה מקרא דהעולה. ובפ' אמר להם הממונה ביארו התוס' היטב קושיא זו ותירצו שם דאיצטריך קרא למיגמר בעלמא דבכל מקום תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם דמאי טעמא אשר לעולת התמיד פשיטא דעולת הבקר היא עולת התמיד אלא טעמא קא יהיב קרא למילתיה מ"ט אמרת מלבד עולת הבקר שהיא תקדום לפי שהיא עולת התמיד וכל דבר שהוא תדיר קודם לדבר שאינו תדיר וכן משמע בפ' כל התדיר כו' ע"כ. וקשה לי לתירוץ זה מאי מקשה בגמרא בריש כל התדיר דלמא תמידין קדמי למוספין משום דתדירי מוספין למוספין מנא לן ואיצטריך ר' אילעא ללמוד אותו מקרא דכאלה תעשו ליום ואביי מגופיה דקרא דאשר לעולת התמיד תיפוק ליה דע"כ קרא לא אתא אלא ללמד במקום אחר דלגופיה לא איצטריך דהא מקרא דבבקר והעולה שמעינן דתמידין קודמין למוספין, ובפ' התכלת תירצו עוד דמיוקדם דבר שנאמר בו בבקר לא שמעינן אלא שמצוה להקדים אבל אם הקדים ושחט אימא יגמור קמ"ל דלא ומהכא שמעינן לה מקרא דתעשו את אלה דלגופיה לא איצטריך וע"כ אתא להיכא דעבר ושחט שלא יגמור והשתא איצטריכו כולהו קראי דמבבקר שמעינן דאיכא מצוה בדם התמיד אך הקטרתו עדיין הייתי אומר שהקטרת מוסף קודמת משום דכתיב מקמי מלבד להכי כתיב העולה ללמדנו שגם הקטרת מוסף היא אחר הקטרת תמיד ועדיין לא למדנו אלא מצוה אבל היכא דעבר ושחט אימא יגמור קמ"ל תעשו את אלה לעכובא שיהא אחד ממרס בדם עד שישחט התמיד ויזרוק דמו. ולפי זה ניחא ההיא דריש פ' כל התדיר דמקשה תמידין הן דקדמי למוספין כו' משום דקרא לגופיה איצטריך, ולפי זה הא דכתב רבינו בפ"ט עבר ושחט את שאינו תדיר מקריבו ואח"כ כו' מיירי במוספי ר"ח ושבת אבל במקריב מוסף קודם התמיד לא יגמור ואע"ג דמוספי ר"ח ושבת גמרי מתמיד לאו לגמרי איתקוש אלא למצוה דוקא אבל לעכוב לא איתקוש. ומיהו בריש תמיד ובריש כל התדיר הקשו התוס' קושיא זו דלישתוק קרא מתעשו את אלה ולא תירצו כלל. ונראה דמה שתירצו בפ' אמר

להם הממונה לא שוה להם משום דקשיתיה סוגיא דר"פ כל התדיר וכמו שכתבנו לעיל ומה שתירצו בפ' התכלת ג"כ קשה דאין למוד לחצאין ואי אמרת דגבי תמיד היכא דעבר ושחט לא יגמור ה"ה מוספין וזה אינו וכדאיתא בפ' כל התדיר (דף צ'):

ודע שרש"י בפ' פנחס כתב על עולת התמיד אלו מוספין לבד אותן שני תמידין ומגיד שאין קרבן אלא בין שני התמידין וכן בכל מוספין נאמר על עולת התמיד לתלמוד זה ולאו דוקא על אלא אף היכא דכתיב מלבד שמעינן שהתמיד קרב ברישא וכן כתב בפ' שמיני מלבד עולת הבקר כל אלה עשה אחר התמיד וזה תימה מההיא דסוף פ' הגוזל קמא דמוכח מינה דאדרבא איפכא איכא למישמע היכא דכתיב מלבד ועוד קשה דתעשו את אלה דכתב רחמנא גבי מוספי פסח למה לי דמקרא דמלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד שמעינן דתדיר קודם וצ"ע:

ויש להסתפק אליבא דמאן דמוקי להני תרי קראי חד במוספין וחד או במנחת חביתין או בנדרים ונדבות וכדכתיבנא לעיל אי אמרינן דאין חילוק בין דם להקטרה או דילמא כפי פירוש זה מוקמינן לקרא דוערך עליה העולה כפשטה דלא מיירי אלא בהקטרה אבל בעשיית הדם ליכא קפידא ומדברי התוס' בריש פ' כל התדיר מוכח דאליבא דכ"ע אין חילוק בין דם להקטרה שהרי הקשו למאן דמוקי חד קרא בדם וחד בהקטרה אמאי לא גמרי הקטרה ודם מהדדי ומכח קושיא זו פירש הר' חיים דקרא דהעולה איצטריך למנחת חביתין ומדברי התוס' בפ' אמר להם הממונה מוכח דקרא דוערך עליה העולה הוי דוקא בהקטרה ומש"ה מליקת העוף וקמיצת המנחה אינה נפסלת משום דנעשה קודם התמיד משום דקרא לא קפיד אלא אהקטרה דומיא דתמיד של בין הערבים. וא"ת ת"ל מקרא דבבקר ויוקדם דבר שנאמר בו בבקר לדבר שלא נאמר בו בבקר ובשלמא קרא דמלבד איצטריך ללמד על מוספי שבת ור"ח אלא קרא דהעולה למה לי התינח למאן דמוקי ליה במנחת חביתין משום דבמנחת חביתין נמי כתיב בבקר אלא למאן דמוקי בנדרים ונדבות ת"ל דתמיד קודם משום דנאמר בו בבקר ובנדרים ונדבות ליכא בוקר. וי"ל דהא גופה אתא ללמדנו דליכא קפידא אלא בהקטרה דומיא דתמיד של בין הערבים א"נ לעכובא וכמו שכתבנו לעיל דמיוקדם דם שנאמר בו בבקר לא משמע עכובא אלא מצוה קמ"ל. וכן נראה קצת מדברי רש"י בסוף פ"ק דתמיד דליכא קפידא אלא בהקטרה:

ודע שלפי האמת דמשום קדימת התמיד לא מיפסל וכדאיתא בפ' התכלת הא דממעטינן מליקת העוף וקמיצת המנחה משום לילה ולא משום דנעשה קודם התמיד הטעם הוא פשוט משום דמטעם שנעשה קודם התמיד לא מיפסל וכן כתבו בפרק תמיד נשחט ובפ' אמר להם הממונה ובריש עירובין, אך בפ' התכלת נראה מדבריהם דספוקי מספקא להו

אי מיפסל משום קדימת התמיד או לא דאע"ג דרבא קאמר בפירוש דאינו אלא משום מצוה בעלמא מ"מ יש להסתפק אי סברת רבא הלזו היא מוסכמת משום דמסוגיא דסוף פ' אלו דברים (דף ע"ג) מוכח דהיכא דהקריב אחר תמיד של בין הערבים מיפסל ולפי זה ה"ה היכא דהקדים קודם התמיד מאחר דתרוייהו מחד קרא נפקי ומש"ה הם מצדדים הב' צדדים וברישא שהקשו תימה למה לי קרא כו' צדדו ואי מיפסל וכן כשחזרו להקשות ת"ל מיוקדם דבר צדדו ואי מיפסל וכן כשחזרו להקשות מההיא דשלמים דשחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל דת"ל דקודם תמיד נשחט וכן מההיא דפ' אמר להם הממונה עולת העוף שנמלקה בלילה וכן מנחה שנקמצה פסולה משום לילה ות"ל משום דנעשה קודם התמיד ותירצו דכיון דאכתי לא מטא זמן התמיד קרא לא איירי בהכי. ותירוץ זה הוא במונח דדבר הנעשה קודם התמיד מיפסל ואח"כ חזרו לומר א"נ לא מיפסל משום הכי וכל הדיבור הוא על קוטב זה דלא ברירא להו מילתא אי מיפסל משום הכי או לא. ודע שהתוס' בפ' התכלת אזלי לפי שיטתם דהקטרה ודם כי הדדי נינהו מש"ה אף שהונח להם ההיא דריש עירובין דשלמים ששחטם קודם פתיחת דלתות ההיכל וכן ההיא דפ' שתי מדות דעולת תמיד ששחטם שלא לשמה כשרה אע"פ שאינה עולה לבעלים וא"נ איתעביד קודם תמיד משום דשחיטה לאו עבודה היא ואינה בכלל עשייה ולא נאסר קודם התמיד אלא דבר שהוא עבודה אפ"ה הוקשה להם מההיא דעולת העוף שנמלקה ומנחה שנקמצה משום דמליקה וקמיצה חשיבי עבודה שהרי הם פסולים בזר ולא דמו לשחיטה שכשרה בזר וכמו שכתבו התוס' בפ' הקורא (דף כ') ד"ה לקמיצה אך בפ' אמר להם הממונה ס"ל דהקטרה ודם לאו כי הדדי נינהו ולא נאסר קודם התמיד אלא הקטרה ומש"ה אתיא להו כפשטה ההיא דמליקת העוף וקמיצת המנחה:

ודע דאליבא דכ"ע הא דאמרינן העולה עולה ראשונה שלא יהא דבר קודם לה ע"כ איירי כשנפתחו דלתות ההיכל דאי לא ת"ל דפסול משום דכתיב ושחטו אותו פתח אהל מועד וכן הא דממעטינן שחיטה בלילה משום דכתיב ביום צוותו וכמו שכתב רבינו ריש פ"ד מה' מעה"ק ע"כ מיירי שהיו פתוחות דלתות ההיכל בלילה ומיהו במליקה וקמיצה אפשר דאיצטריך אפילו היכא שהם סגורות משום דלא מיפסל משום דלתות היכל אלא שחיטה אבל מליקה וקמיצה לא הוי בכלל ושחטו אותו פתח אהל מועד וכמו שכתבו התוס' בפ' אמר להם הממונה אך אי אמרינן דמשום דדקרא דעולה מיפסל צ"ל דהא דפסלינן שחיטה קודם שיפתחו דלתות היכל דמיירי שכבר קרב התמיד וחזרו וסגרו הדלתות א"נ דלא מיפסל משום שחיטה כיון דלאו עבודה היא ואליבא דמ"ד לא מיפסל אלא בהקטרה דוקא קרא דהעולה בהכי איירי וכן הא דפסלינן שחיטה משום לילה צ"ל

דקרא דהעולה לא קפיד אלא בזמן תמיד א"נ דקרא דהעולה לא מיעט אלא עבודה לא שחיטה ואליבא דמ"ד לא מיעט אלא הקטרה.

ודע שרבינו לא ביאר בזה דעתו כלל ומיהו נ"ל דס"ל דליכא פיסול בהקרבת שום דבר קודם התמיד וכפשטה דההיא דפ' התכלת מדכתב שאסור להקריב קרבן כלל קודם תמיד של שחר משמע דאיסורא איכא פיסולא ליכא ומיהו אם האיסור הוא כולל בכל העבודות או אפילו בשחיטה דלאו עבודה או דוקא בהקטרה לא ידענא מאי אדון בסברת רבינו ז"ל ואף שמדברי התוס' בפ' התכלת מוכח דאף למאן דמוקי הני תרי קראי חד בדם וחד בהקטרה מודה דשחיטה לאו עבודה היא ולא מצינו חולק בזה מ"מ אפשר דהיינו דוקא לפיסולא אבל לאיסורא אפילו שחיטה נמי וקצת נראה כן מההיא דספ"ק דתמיד דלא התירו אלא להחם חמין לרבינא משמע הא לקדשה בכלי אסור וכ"ש שחיטה והדבר צריך תלמוד ואפשר היה לדקדק כן מדברי רבינו שכתב קרבן כלל ומיהו אין זה כדאי. ונראה דע"כ לומר דאף במילתא דליכא פיסולא איסורא מיהא איכא שהרי התוס' בפ' אמר להם הממונה כתבו דקרא דוערך עליה העולה הוי דוקא בהקטרה ומש"ה איצטריך למעט קמיצת המנחה ומליקת העוף משום לילה וליכא למימר דהני שרו קודם התמיד וכדמוכח בספ"ק דתמיד. והתוס' בפ' התכלת כתבו א"נ מיוקדם לא שמעינן אלא שמצוה להקדים אבל אם הקדים ושחט יגמור קמ"ל. משמע דאף בשחיטה איכא איסור וטעמא דמלתא נ"ל דמבבקר שמעינן שמצוה להקדים התמיד בכל ענייניו אלא דבפיסולא איפליגו דאיכא מ"ד דלא מיפסל אלא בהקטרה ואיכא מ"ד דאף בעשיית הדם מיפסל אבל משום שחיטה אליבא לכ"ע לא מיפסיל ואיכא מ"ד דפיסולא ליכא בשום דבר אלא הכל הוא למצוה וקרא איצטריכו למאי דכתיבנא לעיל. ומיהו אף למאן דס"ל פיסולא עיכובא מיהא איכא ואם שחט לא יגמור וגם בדין זה לא ידענו דעת רבינו מה הוא ואני מסתפק אליבא דהתוס' בפ' התכלת דאית להו פיסולא בין בדם בין בהקטרה היכא דזרק הדם קודם הקטרת התמיד אי מיפסיל דאפשר דמקרא דהעולה לא שמענו אלא שתהיה הקטרת התמיד קודם להקטרת שאר דברים וכן מקרא דתעשו את אלה שמענו שתהיה עשיית דם התמיד קודם עשיית דברים אחרים אבל שתהיה הקטרת התמיד קודם עשיית דמים זה לא שמענו ודוק היטב, ועיין בירושלמי רפ"ב דיומא שאמרו בפירוש דהא דקי"ל דאין לך דבר שקודם לתמיד של שחר הוא למצוה ולא לעכב, ועיין בקרבן אהרן ר"פ צו:

ומ"ש רבינו ולא שוחטין קרבן אחר תמיד של בין הערבים בריש פרק תמיד נשחט והקטיר עליה חלבי השלמים אמר רבא עליה השלם כל הקרבנות כולם ע"כ. והנה בדין זה רבו הדעות והנני מבארם. התוס' בפ' התכלת דף מ"ט כתבו דלא מיפסל אם הקריב

אחר תמיד של בין הערבים דומיא דקודם תמיד של שחר דלא מיפסל וכדאמר אביי בפ' התכלת דמצוה בעלמא היא. עוד הביאו ראיה לזה מדאמרינן בריש תמיד נשחט דאתי עשה דפסח ודחי עשה דהשלמה ואי הוה מיפסל לא שייך דחיה, עוד הביאו ראיה לזה מדאמרינן בשלהי מי שהיה טמא בכור שנתערב בפסח אם חבורת כהנים יאכלו והוה ליה למימר ירעו עד שיסתאבו דזמן שחיטת הפסח אחר תמיד היא אלמא דאפילו הכי לא מיפסל הבכור וכן משמע בסוף האשה ה' שנתערבו עורות פסחיהם ונמצא יבלת באחד מהם פטורים מלעשות פסח א' וב' ופריך ונייתי פסח ב' וליתנו במותר הפסח ודחי דחויי טובא לשנויי והשתא אי מיפסל מאי קשיא ליה הא פסח ב' נמי אחר תמיד דהא לא חשיב ליה בדברים שבין פסח א' לב' וא"כ אי שלמים הוו דמותר הפסח קרב שלמים הא מיפסלי ואין לומר דאתי עשה דפסח ודחי עשה דהשלמה דהא לא הוי אלא ספיקא בעלמא ע"כ וקשה שבתחלת דבריהם כתבו דאי מיפסל לא שייך דחיה ואיך כתבו ואין לומר כו' שמואין לומר עד ומיהו קשיא הכל הוא לשון מיותר וטעות הוא שנפל בספרים. עוד חזרו והקשו דאף דנימא דליכא פסול קשה כיון דאיכא איסורא דאורייתא היכי מקרבינן לכתחלה וקושיא זו היא להההיא דבכור שנתערב בפסח וכן להההיא דה' שנתערבו עורות פסחיהם ואין לומר דמשום ספיקא דפסח דחי לעשה דהשלמה והאי ואין לומר לא קאי אלא אה' שנתערבו משום דההיא דבכור ליכא ספיקא דפסח כלל אלא אחמשה שנתערבו קאי שהיה עולה על הדעת דכיון שאלו הם פטורים מפסח ראשון ושני היה אפשר לומר דאתי עשה דפסח ודחי עשה דהשלמה וכתבו שזה אינו משום דכל חד וחד אינו אלא ספק דשמא כבר קיים עשה דפסח ובפ' אמר להם הממונה ביארו היטב דחיה זו ותו דליכא למימר דאתי עשה דפסח ודחי לעשה דהשלמה דהא מסקינן בסוף האשה דמשום סמיכה שבקינן ליה אף דליכא בסמיכה כי אם מצוה. עוד כתבו וגם בכור נמי כו'. ונראה שגם בזה יש טעות וכן צ"ל וגבי בכור נמי ליכא למימר דבמותר הפסח אייריי והכוונה דאפשר לומר דהאי דבכור שנתערב בפסח הוא במותר הפסח שקרב שלמים ומה דאמרינן שאין מביאין קדשים לבית הפסול הוא משום דמותר פסח מותר לזרים והבכור נאכל לכהנים אלא שפירוש זה אינו נוח אצלם משום דלשון חבורת כהנים משמע פסח ובפ' אמר להם הממונה ביארו התוס' היטב דחיה זו. עוד כתבו לכך נראה כו' וכוונתם שלא נאמר עשה דהשלמה אלא אחר הקטרת התמיד אבל קודם הקטרתו אף שכבר נזרק דם התמיד מותר להקריב קרבנות אחרים דדוקא בתמיד של שחר דכתיב תעשו כשם שנאסר להקטיר קודם הקטרת כך נאסר עשיית הדם קודם עשיית דם התמיד אבל בתמיד של ערב לא מעכבא אלא הקטרה משום דכוליה קרא

בהקטרה מיירי אבל קודם הקטרה מותר להקריב והכריחו זה מדאמרינן בריש תמיד נשחט דאינו אסור אחר התמיד אלא הקטרה אבל זריקת דם לא מדמוקי להההיא דר' ישמעאל בחטאת העוף שאין למזבח אלא דמה א"נ בבהמה ומלינה בראשו של מזבח אי אמרת בשלמא דקרא דהשלמה לא מיירי אלא בהקטרת התמיד ניחא שלא נאסר אלא הקטרה אבל אי גמרינן מתעשו משום דמיסתבר להשוות תמיד של שחר לשל ערב וכי היכי דהתם קודם עשיית הדם אסור הכי נמי אחר עשיית הדם אסור א"כ נשוה אותם לגמרי דכי היכי דהתם אפי' עשיית הדם אסור הכי נמי אפי' עשיית הדם אסור ובזה ניחא ההיא דבכור שנתערב בפסח וכן ההיא דנתערבו עורות פסחיהם דמיירי בשלא הקטיר אימורין של תמיד הערב לפי שהקטרת אימורין היא כל הלילה וכי תימא ההיא דריש תמיד נשחט דמוקי לה בחטאת העוף אמאי לא מוקי לה כי האי גוונא בשלא הקטיר משום דאי הכי ליכא דחיה אבל השתא דמוקי לה בחטאת העוף איכא דחיה מדרבנן מיהא גזירה אטו הקטרה. וקשה לי דכי היכי דגזרו רבנן אחר הקטרה לזרוק הדם אטו הקטרה ה"נ ניגזור קודם הקטרה אטו אחר הקטרה ושמא דשאני אחר הקטרה שהוקבע האיסור דהשלמה גזרו זריקה אטו הקטרה אבל קודם הקטרה דאכתי לא הוקבע איסור דהשלמה לא גזרו אטו אחר הקטרה: עוד כתבו מיהו בשמעתין מוכח דלא הוי אלא למצוה ע"כ. ולא ידעתי האי ומיהו להיכא קאי ולכאורה היה נראה לומר דהשתא דאוקימנא להההיא דבכור ויבלת בקודם הקטרת התמיד דליכא איסורא א"כ ליכא לאוכוחי מהתם דליכא פסול בהשלמה דהא אוקימנא להו בגוונא דאפילו איסור ליכא ולעולם דהיכא דהקטיר אחר הקטרת התמיד דנפסל ומההיא דתמיד נשחט דאתי עשה דפסח ודחי עשה דהשלמה לא אלימא לאוכוחי מינה דליכא פסול משום דאי איכא פסול מאי דחיה איכא משום דאיכא למידחי דאתי עשה דפסח ודחי פסולא וראיה לזה דבפ' א"ל הממונה לא הביאו ראיה זו דאתי פסח ודחי וא"כ ליכא לאוכוחי משום דוכתא דליכא פסולא לזה כתבו ומיהו בשמעתין מוכח דליכא פסולא דכי היכי דבתמיד השחר ליכא פסולא ה"ה בתמיד הערב שאין לחלק ביניהם ולזה הקשו מההיא דפ' אלו דברים דשחטו ונודע שמשכו הבעלים את ידיהם או שנטמאו ישרף משום דשחטו אחר תמיד של בין הערבים אלמא בהכי מיפסל. וי"ל דהאי שנשרף משום דלכתחלה אסור להקטירו וממילא יפסל ולינה מועלת ואע"ג דהקטרת אימורים לא מעכב כי אבדו ה"מ כי איחזו להקטרה אבל הכא הא לא איחזו ע"כ. והנה נראה מדבריהם שעשו הצעה להקשות מההיא דפ' אלו דברים משום דבשמעתין מוכח דליכא אלא מצוה הא לאו הכי ליכא קושיא וקשה דבלאו הכי קשה דכיון דליכא איסורא בזריקה כי אם בהקטרה היכי

קאמר דפסולא הוי משום דשחטו אחר תמיד הא בשחיטה אפילו איסורא ליכא. וי"ל דהוה אמינא דשחטו לאו דוקא אלא הכוונה היא דהקטירו וכי תימא אכתי תיקשי דכיון דליכא איסורא אלא בהקטרה היכי משכחת לה שיפסל הזבח תהוי האי הקטרה כאילו לא נקטר והקטרה לא מעכב. וי"ל דהוה אמינא דאף דהקטרה לא מעכב מ"מ הקטרה באיסור מעכב ונפסל הזבח אבל ליכא למימר דהוה ס"ד דתוס' דמיפסל משום דאסור להקטירם לפי שזה הוא מה שחדשו לקושיתם דבשמעתין מוכח דליכא אלא מצוה. ומ"מ קשה לי דהוו סברות הפוכות דמעיקרא ס"ל דמשום דאסור להקטיר לא מיפסל ומשום דהקטירם מיפסל ואילו לפי האמת לא מיפסל אלא משום דאסור להקטירם אבל אם הקטיר לא מיפסל. והנכון אצלי דהאי ומיהו או הוא טעות לגמרי או אין שם מקומו וקושית ותימה היא נקשרת למה שכתבו דליכא איסורא כי אם בהקטרה לזה הקשו דאי הכי היכי אמרינן בפ' אלו דברים דנפסל משום דהקריבו אחר תמיד הערב הא כיון דליכא איסורא כי אם בהקטרה ליכא פסול דתהוי כאילו לא נקטר ובשמעתין נמי מוכח דלא הוי אלא למצוה ותירצו דהפסול הוא לפי שאסור להקטירם. וגם דרך זה אינו נוח לי מדקאמרי ואע"ג דהקטרת אימורים לא מעכבא משמע דעכשיו נתחדש להם קושיא זו והלא מעיקרא במונח זה דהקטרה לא מעכבא הוא שהקשו. אשר ע"כ נראה שקושיתם היא מדקאמר ששחטו אחר התמיד ולפי דבריהם בשחיטה ליכא אפילו איסורא וא"כ היכי קתני דמיפסל משום שחיטה ועוד דאף דנימא דאף בשחיטה איכא איסורא הא מוכח משמעתין דליכא אלא מצוה ותירצו שנשרף לפי שאסור להקטירו ועכשיו נתחדש להם קושיא אחרת דאי אמרת דאיכא איסורא בעשיית הדם תינח דמפסל אלא אי אמרת דפסולם הוי משום דאסור להקטיר הא הקטרת אימורין לא מעכב ותירצו הני מילי כי איחזו להקטרה אבל הכא לא איחזו להקטרה וחילוק זה נתברר היטב בדברי התוס' בפ' א"ל הממונה. עוד כתבו א"נ מדרבנן אסור לזרוק ולפי זה לא קשיא מידי כלומר לפי שכל זבח שלא נזרק דמו נפסל הזבח וההיא דר' ישמעאל דפ' תמיד נשחט כבר כתבו התוס' בפ' א"ל הממונה דלית ליה לר' ישמעאל האי גזירה דאסור לזרוק אטו הקטרה. ומיהו התוס' כאן לא כתבו זה ונראה דאין צורך דלעולם דאית ליה גזירה זו בעלמא ומיהו אתי עשה דאכילת קדשים ודחי גזירה זו דרבנן דדוקא עשה דתורה הוא דקשה היכי דחי אבל גזירה דרבנן דחי וכן כתבו התוס' לעיל דלר' ישמעאל איכא דחיה דרבנן גזירה אטו הקטרה. עוד כתבו ולפי זה לא קשה מידי מה שמביא ריב"א דתניא בתוספתא כל הקדשים שהקריבן קודם תמיד של שחר או שעיכבן אחר תמיד הערב פסולין והשתא אי אמרת דמדרבנן גזרו שלא לזרוק ניחא וכי תימא בלאו הכי נמי ניחא דכיון שאסור

להקטיר האימורין ממילא מיפסל הבשר וכההיא דמשכו הבעלים ידיהם דמיפסל משום האי טעמא הא ליתא משום דשאני התם דלא חזו אימורים מעיקרא להקרבה הילכך לא מישתרי בשר בזריקת דם לחודיה אבל הכא כיון דהוא חזי לקרובא קודם התמיד אע"פ שממתין עד אחר התמיד והשתא לא מצו לקרובא אמרי שפיר עשאוה כמו שניטמאו ואבדו וכמ"ש התוס' בפרק א"ל הממונה. עוד כתבו דהקריבו משמע שזרק הדם בדיעבד ואפילו עשה כל מצותו אפ"ה פסולין. עוד הקשו דאי בשחט דוקא איירי התינח תמיד של ערב דמיפסל לפי שאסור לזרוק הדם אבל קודם תמיד של שחר אפילו שיהא אסור לזרוק אמאי פסלינן ליה ימתין ויזרוק אחר התמיד לכך נראה דמדרבנן מיפסל אפילו הקטיר ולא העמידו דבריהם היכא דלא אפשר ע"כ. והאי ולא העמידו קאי להההיא דר' ישמעאל בפ' תמיד נשחט. וא"ת בלאו הכי הא כתבנו לעיל דלר' ישמעאל אף שאסור לזרוק מדרבנן מ"מ במקום דלא אפשר כגון דאיכא עשה דאכילת קדשים דחי לגזירה דרבנן וא"כ מה נתחדש להם אך שהוצרכו לומר ולא העמידו דבריהם במקום דלא אפשר. וי"ל דאי אמרת בשלמא דליכא אלא גזירה דרבנן שלא לזרוק ואם זרק כשר תינח דדחי אבל אי מיפסל אפילו זרק מאי דחיה איכא וכמ"ש בתחלת דבריהם דבפסולא לא שייך דחיה לזה כתבו דלא העמידו דבריהם במקום דלא אפשר. וקשה לי במה שכתבו התוס' דמדרבנן פסול אפילו הקטיר דמשמע דטפי מיסתבר למיפסל בשלא הקטיר מכשהקטיר ואדרבא כשלא הקטיר לא עשה איסור תורה ואי משום שלא הקטיר הא הקטרת אימורים לא מעכב כדאיחזו להקטרה וא"כ יותר ראוי שיפסל כשהקטיר משום דעבר אדאורייתא מכשלא הקטיר ודוחק לומר דקאי להההיא דאלו דברים דהתם מיסתבר טפי שיפסל כשלא הקטיר משום דהתם הקטרת אימורין מעכב משום דלא איחזו להקטרה משום דפשט התוס' משמע דקיימי עלה דתוספתא דפסחים והתם הקטרת אימורין לא מעכבא וכדכתיבנא ואולי דבהצטרפות דעבר אדרבנן שאסרו לזרוק וגם דליכא הקטרת אימורין מסתבר טפי לפסול יותר כשהקטיר דליכא אלא טעמא דעבר אדאורייתא א"כ הכי קאמר לא מיבעיא כשלא זרק דהתם מיפסל משום דאסור לזרוק אלא אפילו זרק והקטיר שנעשה כל מצותו אפ"ה מיפסיל מדרבנן:

ודע דהא דתני בתוספתא כל הקדשים שהקריבו קודם תמיד פסולים מיירי דוקא בשזרק אבל אם שחט ולא זרק לא מיפסיל לפי שיכול לזרוק אחר התמיד ומיהו אי זרק מיפסל אבל לאחר תמיד של ערב אפילו אם שחט לבד מיפסיל וליכא שום צד היתר בתמיד של ערב אלא בין זרק בין לא זרק בין הקטיר בין לא הקטיר בכל גוונא מיפסיל ומיהו לא מיפסיל אלא לאחר הקטרת התמיד אבל קודם הקטרתו אפי' שזרק דם התמיד לא

מיפסיל ואיסורא נמי ליכא וכי תימא מדרבנן מיהא ליתסר קודם הקטרה אטו אחר הקטרה כי היכי דגזרו זריקה אטו הקטרה וההיא דבכור ויבלת שאני משום דלא העמידו דבריהם במקום דלא אפשר הא ליתא משום דאי איכא איסורא אמאי לא מוקי ההיא דריש תמיד נשחט בכי האי גוונא דמיירי כשלא הקטיר התמיד ומוקי לה בחטאת העוף אלא ודאי דטעמא משום דכשלא הקטיר התמיד ליכא דחיה כלל וכמו שכתבו התוס׳: **ומעתה** נבאר דברי התוס׳ שבפ׳ אמר להם הממונה (דף כ"ט) שהקשו מההיא דאלו דברים דמשמע דמיפסל משום עליה השלם ותירצו אם הקריבו כשר אבל אסור להקריב האימורין אחר התמיד. וא"ת יעלה וילין אותם בראשו של מזבח. וי"ל דסבר כמ"ד לינה פוסלת בראשו של מזבח דפלוגתא דאמוראים היא בפ׳ המזבח מקדש ודלמא ההוא אמורא דאמר התם לא בעי עקירה סבר כוותיה ע"כ. ודע דאע"ג דאליבא דכ"ע כל שלא ירדו מראשו של מזבח מקטירין לעולם מ"מ אליבא דמ"ד דאם ירדו לא יעלו משום דלינה מועלת אפי׳ אי לא ירדו נמי נפסלו בלינה ומה שלא ירדו הוי משום דאפילו לנו בעזרה אם עלו לראשו של מזבח לא ירדו ומש"ה כתבו התוס׳ דלמ"ד לינה מועלת לא מהני שיעלה וילין אותם בראשו של מזבח משום דנפסלים האימורים בלינה ואע"ג שאם העלה נקטרים לעולם היינו משום דמזבח מקדש את הפסולים וא"כ לפ"ז ההיא דריש תמיד נשחט דמוקי להההיא דר׳ ישמעאל דמעלה ומלינה בראשו של מזבח סבירא ליה כמאן דאמר אין לינה בראשו של מזבח דאיך יתכן דכדי לקיים עשה דאכילת קדשים ישחוט אחר התמיד ויפסול האימורין וקא עבר אלאו דלא ילין. וראיתי לרש"י שכתב בפרק תמיד נשחט ולינה אינה פוסלת בראשו של מזבח כדאמרינן בפרק המזבח מקדש לד"ה דלא ירד ע"כ. משמע מתוך דבריו דההיא דר׳ ישמעאל אתי אפילו כמאן דאמר אם ירדו לא יעלו והוא תימה בעיני וצריך עיון ומדברי התוס׳ כאן ובפ׳ התכלת מוכח דלא כרש"י. עוד כתבו א"כ אסור לזרוק הד׳ מדרבנן גזירה דלמא אתי להקטיר אחר התמיד ור׳ ישמעאל לית ליה ההיא גזירה וכבר כתבנו לעיל שהתוס׳ בפ׳ התכלת לא נרגשו מהאי דר׳ ישמעאל ואפשר דס"ל דאתי עשה דאכילת קדשים ודחי גזרה דרבנן. וכתבו עוד דתנן בפ׳ תמיד נשחט דקאמר ר"ש ושאר כל הזבחים ששחטן על החמץ בזמן פסח בין לשמו בין שלא לשמו פטור ומפרש טעמא בגמרא דבזמן דמחוייב אפסח דלא מיחייב אזבחים ות"ל דפטור דזבחים פסולין הם כיון ששחטן בזמן פסח דהוי בתר תמיד של ערב ע"כ. ולפי מה שכתבו בפ׳ התכלת שלא נאסר אלא אחר הקטר התמיד ליכא לאוכוחי מהכא דליכא פסולא דאפשר לאוקמי דמיירי ששחט לאחר זריקת דם התמיד וקודם הקטרתו דליכא אפי׳ איסורא דומיא דההיא דבכור ודיבלת דמוקי להו הכי. וא"ת אכתי תיקשי

דמנא לן דס"ל לר"ש דבזמן דאיכא זבח דלא מיחייב אזבחים אימא דטעמא דידיה לפי שהזבח פסול וכההיא דקאמר ובמועד לשמו פטור וי"ל מדסתים ותני ושאר כל הזבחים בין לשמן בין שלא לשמן פטור משמע דמיירי בכל זמן פסח בין קודם הקטרת התמיד בין לאחר הקטרת התמיד. עוד כתבו ונראה דפסולין דקאמר היינו הבשר מלאכול אבל בעלים נתכפרו כדאשכחן כי האי גוונא ע"כ. ולכאורה נראה דלפי חלוק זה פסול הבשר הוא מן התורה ויתורץ הכל דמאי דאמרינן דאינו אלא למצוה ולא לעכובא כלומר שאם עבר והקטיר יצא ידי חובתו ומיהו הבשר פסול מלאכול ומש"ה אמרינן בס"פ אלו דברים שיצא לבית השריפה וכן ההיא דושאר כל הזבחים כו' ניחא דאיצטריך לטעמא דבזמן דמחוייב הזבח לא מיחייב הזבחים משום דכיון דבעלים נתכפרו זבח כשר מיקרי א"כ אפשר לומר דלעולם הבשר לא מיפסיל כי אם מדרבנן וכי תימא למאי איצטריכו התוס' לומר דבעלים נתכפרו הא בלאו הכי ליכא קושיא כיון דפסולא לא הוי כי אם מדרבנן לא מיקרי זבח פסול ומיחייב עליה משום לא תשחט על חמץ. וי"ל דאין הכי נמי אך לא מסתבר להו דמשום פסולא דרבנן יביא קרבן אחר לחובתו דמיחזי כמביא חולין בעזרה כיון דמן התורה הזבח כשר א"נ כי היכי דלא תיקשי הא דאמר אביי בפ' התכלת לעולם דאית ליה יוקדם ודקא קשיא לך שלא יהא דבר קודם מצוה בעלמא הוא ואי אמרת דבעלים לא נתכפרו פשיטא שאם הקריב מוספין קודם התמיד לא יצאו ידי מוספין שהרי פסולין דתוספתא זו קאי בין לתמיד של שחר בין לתמיד של ערב וא"כ היכי תנן התם התמידין אינם מעכבין את המוספין ולא המוספין את התמידין ומוקמינן לה בקדם הא לא יצאו ידי חוב מוספין אלא ודאי דבעלים נתכפרו והבשר מיפסיל מדרבנן. ולפי זה נ"ל שגם ההיא שכתבו התוספות בפרק התכלת בסוף הדיבור לכך נראה דמדרבנן מיפסל היינו ממש מה שכתבו הכא ולעולם דס"ל דבעלים נתכפרו והשתא הויא ההיא תוספתא כהלכתא ולא תיקשי לה סוגיא דהתכלת דאביי דאמר מצוה בעלמא אלא שקצרו ולא ביארו היטב והרואה יראה שקצת דברים באו שם בדברי התוס' בפ' התכלת בקיצור מופלג ובפרק א"ל הממונה נתבאר היטב ומה שהקשו מההיא דבכור שנתערב בפסח הוא אף במונח שאינו נפסל כי אם מדרבנן דכיון דהבשר אסור לאוכלו נמצא שהפסח נמנה שלא לאוכליו והוה לן למימר שימתין עד שיוממו וכן ההיא דיבלת נמי הוא אף במונח שלא יפסל כי אם מדרבנן וכדכתיבנא: וראיתי לתוס' ז"ל שכתבו לקושיא דבכור מיהו מצינו לדחות דפסח דהתם היינו מותר הפסח דהוי שלמים ושחט להו קודם התמיד והא דפריך והא אין מביאין כו' היינו שממעט באכילת פסח שנאכל לזרים ואוכלו כבכור שאינו נאכל אלא לכהנים ע"כ. משמע דס"ל דמותר הפסח דקרב שלמים דינו כשלמים

ונאכל לשני ימים ולילה אחד ומש"ה הוקשה להם מאי קא פריך והא אין מביאין קדשים כו' הא מותר הפסח ובכור זמן אכילתן שוה. ואני תמיה על זה דבפ' האשה (דף פ"ט) עלה דההיא דיבלת מוכח דמותר הפסח הוו כפסח ואינו נאכל אלא ליום ולילה וכמבואר שם ועיין במ"ש בס"פ התודה (דף פ"ה) ד"ה ושלמים ובפ' אלו דברים (דף ע"א) ד"ה למד ובפ' מי שהיה טמא (דף צ"ו) ד"ה ושלמים ובפ"ק דזבחים ד"ה ושלמים וצ"ע. ואי אמרינן דמותר הפסח דינו כפסח באכילתו ניחא מה שהקשו התוס' בתחלת הדיבור וא"ת ויעלה וילין אותו בראשו של מזבח וי"ל דסבר כמ"ד לינה מועלת ע"כ. ואין צורך לזה אלא אף דנימא דלינה אינה מועלת מ"מ לא מהני מידי ההלנה שהרי כל כמה דלא איקטרו אימורים לא מיתאכל בשר וכדאיתא בריש תמיד נשחט ובזמן ההקטרה לא הוי זמן אכילה משום דכיון דשלמים אלו מכח פסח קא אתו דינם כפסח בזמן אכילתם וכי תימא אכילת אימורים לא מעכב מ"מ שאני הכא דלא איחזו להקטרה כלל וכמו שכתבו שם אלא שנראה שהתוס' ס"ל דמותר פסח הוי כשלמים לכל דיניו ומש"ה הקשו וילין אותם ולמחר כשיקטירם יאכל. העולה מהמקובץ דלא נאסר מן התורה אלא ההקטרה וכדמוכח בריש תמיד נשחט וזה אליבא דכ"ע וכן הזבח נפסל מדרבנן דוקא ובעלים נתכפרו ואע"ג שדין זה לא נזכר בדברי התוס' שבפ' התכלת מ"מ כיון שבפ' אמר להם הממונה כתבו כן אף שבפרק התכלת לא ביארו זה כיון שלא כתבו בפירוש ההפך אפושי פלוגתא לא מפשינן וכמעט שהדבר מוכרח וכמ"ש לעיל: ודע שגם בתמיד של שחר אם הקריב קודם נפסל מדרבנן הבשר ובעלים נתכפרו דחד דינא אית להו לפי התוס' דבחדא מחתא מחתינהו ותוספתא זו אליבא דתוס' הויא כהלכתא. אך לבד חילוק זה יש בדברי התוס' חילוק מה שכתבו בפ' התכלת למה שכתבו בפ' הממונה דבהתכלת כתבו שאינו אסור כי אם אחר הקטרת התמיד אבל קודם הקטרתו אף שהוא אחר זריקתו ליכא איסור אפי' מדרבנן וכמבואר בדבריהם ואילו מדברי התוס' בפ' א"ל הממונה משמע דס"ל דאין חילוק בין אחר הקטרה לאחר זריקה והכל שוה לאיסור וה"ה לפסול מדלא אוקימו ההיא דבכור ודיבלת דלאחר זריקה וקודם הקטרה וכמו שכתבו בפ' התכלת:

ודע דרבינו ז"ל לא כתב פסול כלל לא בקודם תמיד של שחר ולא באחר תמיד הערב לא מדרבנן ולא מן התורה וכפשטה דההיא דאביי דפ' התכלת דליכא אלא מצוה בעלמא והתוספתא הוי דלא כהלכתא וההיא דסוף אלו דברים דמשמע דאיכא פסולא אפשר דס"ל דמטעם שאסור לזרוק או להקטיר מיפסל אבל אם זרק והקטיר לא מיפסל וא"נ פליג אדאביי בפ' התכלת פסק כאביי משום דאלו דברים כבר אוקמוה למתני' באנפי אחריני. ודע שדקדק רבינו לומר בתמיד של שחר אסור להקריב ובתמיד של ערב ולא

שוחטין משום דבתמיד של שחר לא נאסרה השחיטה לפי שאינה עבודה וכמו שכתבו התוס' בפ' התכלת אבל בתמיד של ערב אפי' שחיטה שאינה עבודה אסור לפי שאינו יכול לזרוק וא"נ להקטיר לפי שרבינו פסק בפ"ג מהל' פה"מ דלינה פוסלת בראשו של מזבח וכ"ת א"כ תיקשי ליה ההיא דבכור ודיבלת וי"ל דס"ל דהתם איירי קודם הקטרת התמיד וכמו שכתבו התוס' בפ' התכלת א"נ דס"ל כמו שדחו התוס' בפ' א"ל הממונה: **ודע** דבפ' ב' דמגילה (דף כ') תנן כל היום כשר וכו' ולתפלת המוספין ולמוספין ע"כ. וקשה היכי תנן דמוספין כל היום כשר והלא צריך שיהיו אחר תמיד של שחר וקודם תמיד של בין הערבים. שוב ראיתי בחדושי הרשב"א שם שהוקשה לו קושיא זו יע"ש: **ודע** דמתוך דברי התוס' פ' הקומץ רבה (דף כ"ו) ד"ה אלא משמע דה"ה למנחות שאינן קריבים אחר תמיד של בין הערבים ומ"ש רבינו בפ"ד מהל' מעשה הקרבנות הלכה ד' כל דבר שאינו קרב אלא ביום כגון הקומץ כו' מותר להקריבו עם מבוא השמש מיירי כשנקמצו קודם ומנחת כהנים שנתקדשו בכלי קודם דכל שאין לו מתירין משקדש בכלי חשיב כמתירין כמ"ש רבינו בפרק ח"י מהל' פסולי המוקדשין הלכה ט"ז אבל אם לא נתקדש בכלי מנחת כהנים או שלא קמץ מנחת ישראל אסור לעשותם אחר תמיד של בין הערבים:

הלכה ז

שהתמיד תחילתו דוחה את השבת וסופו אינו דוחה וכו'. (א"ה עיין במ"ש הרב המחבר פ"ד מהל' מעשה הקרבנות) בגמרא גופא א"ר הונא תמיד תחלתו דוחה סופו אינו דוחה מאי אינו דוחה ר"ח אמר דוחה את השבת ואינו דוחה את הטומאה ורבה אמר דוחה את הטומאה ואינו דוחה את השבת ע"כ. ורש"י פירש בזה שני פירושים. האחד הוא דרב חסדא אמר דתמיד תחלתו דהיינו שחיטה וזריקה דוחה את הטומאה סופו דהיינו הקטרתו אינו דוחה הטומאה אבל שבת דוחה אפי' סופו דהיינו הקטרתו ורבה אמר תחלתו דוחה תמיד של שבת נשחט וקרב בשבת סופו דהיינו תמיד של ערב שבת דאין איברים נקטרים משתחשך אלא מעלן מבעוד יום ולפי פירוש זה מאי דקאמר רבה דוחה את הטומאה היינו דאפי' סופו דהיינו איברים שנתותרו בחול דוחים את הטומאה ופירוש זה תופס רש"י עיקר אך התוס' דחו פירוש זה וכתבו דנראה לר"י פי' ב' שכתב רש"י דתחלתו וסופו הכל על הקטר חלביו קאי וקאמר הקטר חלביו שלא נתותרו דוחים טומאה סופו איברים שנתותרו אינם דוחים טומאה לעשות להם מערכה בפני עצמן ולהקטיר בטומאה אלא מקטירין בטומאה על מערכה גדולה ודוחה את השבת כדאמרינן מבכל מושבותיכם ועושין להם מערכה בפני עצמן כיון דכשרים הם והיכא דאמרינן

אינם דוחים את הטומאה דלא חשיב כתמיד דיומיה ואין עושין להם מערכה בפני עצמן אלא מקטירו על מערכה גדולה בטומאה ורבה ס"ל תחלתו דוחה את השבת איברים דתמיד דיומיה סופו איברים שנתותרו אינם דוחים שבת לעשות מערכה בפני עצמן אפי' אם הם טהורים אבל דוחה את הטומאה אם נתותרו בחול עושין להם מערכה בפני עצמן ומקטירן בטומאה והיינו פליגא דלעיל דקאמר אפי' פסולין עושין להם מערכה בפני עצמן ואפי' בשבת והיינו פליגא דרב הונא בין לרבה בין לרב חסדא ורבה דאמר סופו אינו דוחה שבת לית ליה פרכא דרבא דאמר בכל יום תנן אלא ס"ל לבר משבת ע"כ. והנה התוס' דקדקו דכפי פירושם אתי שפיר מאי דקאמר בגמרא ופליגא דרב הונא וכו' ובין כפי פירוש רב חסדא ובין כפי פירוש רבה חולק עם בר קפרא דלבר קפרא אפי' פסולין שנתותרו עושין להם מערכה בפני עצמן ואפי' בשבת ולרב הונא לכל הפירושים אין עושין מערכה לפסולין שנתותרו בשבת ולדברי התוס' לאו דוקא טומאה אלא ה"ה לכל שאר הפסולין ומאי דאמרינן אינם דוחים את הטומאה אין הכונה שלא יקרבו כלל כמשמעות הדברים אלא דלא חשיבי כתמיד דיומיה לעשות להם מערכה בפני עצמן כיון שהם פסולין אלא מקטירן על מערכה גדולה וא"כ ע"כ הא דרב הונא פליג על בר קפרא דאף לרב חסדא דאמר דתמיד אף סופו דוחה את השבת היינו דוקא כשרין אבל פסולין אף בחול אין עושין להם מערכה בפני עצמן ורבא דקאמר מאי האי דלא חייש לקמחיה הא בכל יום תנן לא פליג עליה דרב הונא אלא אליבא דרבה דאמר דסופו אינו דוחה את השבת אבל לרב חסדא אתי שפיר דהא איהו ס"ל דאף סופו דוחה את השבת ובדברי רבה לא נזכר דין פסולין ואפשר דס"ל כרב חסדא דפסולין אף בחול אין עושין להם מערכה בפני עצמן אם נתותרו וכבר ישבו התוס' קושית רבא אליבא דרבה דמאי דתנן בכל יום הוא לבר משבת ולפי הפירוש שתפס רש"י לעיקר מאי דאמרי' ופליגא דרב הונא כו' הוא דוקא כפי דברי רבה דאמר אינו דוחה שבת אך כפי רב חסדא דאמר דוחה את השבת ואינו דוחה את הטומאה ליכא קושיא דאפשר דרב חסדא יודה דאף פסולין שנתותרו דוחים את השבת דהא כפי פירוש רש"י מאי דקאמר רב חסדא ואינו דוחה את הטומאה הוא דוקא מדין טומאה דקי"ל דקרבן ציבור קרב בטומאה על זה בא לומר דהקטרתם אינו דוחה הטומאה ואיפשר דלדידיה אף פסולים שנתותרו דוחים את השבת. ואפשר לומר דאף כפי פירוש רב חסדא פליגא דהא כיון דלרב חסדא סופו הוי הקטרה דיומיה ועל זה אמר דטומאה אינו דוחה אבל שבת דוחה ממילא משמע דדוקא הקטרה דיומיה דחי שבת אבל איברים שנתותרו אינם דוחים את השבת דאי אף איברים שנתותרו דוחים את השבת מאי אתא לאשמועינן דהקטרה דיומיה דחי שבת ואליבא

דרש"י מאי דאמרינן ופליגא דרב הונא קאי לבר קפרא ורבא דאמר בכל יום תנן דכולהו ס"ל דאיברים שנתותרו דוחים את השבת ולרב הונא בין כפי רב חסדא ובין כפי רבה איברים שנתותרו אינם דוחים את השבת:

והנה קודם כל דבר יש לדקדק דמנא ליה לתלמוד לומר דפליגא דרב הונא ההיא דלעיל אימא דרב הונא מיירי דלא משלה האור אבל אם משלה אף רב הונא מודה דדוחה את השבת ואפילו פסולין שנתותרו דוחין את השבת ורב הונא לא מיירי אלא בלא משלה בהם האור ולא מיבעיא ללישנא בתרא דאמר דאף כשרין בעינן משלה בהן האור אלא אף ללישנא קמא הרי כתבו שם התוס' בשם ר"י דאף לישנא קמא מודה דאף בכשרים בעינן משלה בהן האור וצ"ל דס"ל דמדקאמר אינו דוחה משמע דאינו דוחה כלל אף אם משלה. ויש לדקדק דכפי סברת התוס' דס"ל דתחלתו וסופו דרב הונא הכל מיירי באיברים שנתותרו מנא להו דרב הונא מודה דמקטירם בשבת אלא שר"ל דאינו עושה להן מערכה בפני עצמו אימא דמכל וכל אינו דוחה את השבת הא לא קשיא משום דע"כ דברי רב הונא הללו הם אפי' במשלה בהם האור דאי לא היכי קאמר תלמודא ופליגא דרב הונא וכו' הא בר קפרא לא קאמר אלא במשלה בהם האור ואי אמרת דרב הונא אף במשלה בהן האור ס"ל דאינם דוחים השבת כלל א"כ תיקשי ההיא דאמרינן בכל מושבותיכם אתא למשרי איברים ופדרים לזה הוצרכו התוס' לומר דאף רב הונא מודה דמקטירם בשבת על גבי מערכה ראשונה ולא בא לחלוק על בר קפרא אלא במה שאמר דעושה להם מערכה בפני עצמן. וא"ת כיון דע"כ קרא דבכל מושבותיכם לרב הונא לא בא להתיר לעשות מערכה בפני עצמה כי אם להתיר שיקטירם על המערכה א"כ מה הוקשה לתוס' דבמקום אחד אמרו ולא עולת חול בשבת ובמקום אחר אמרו למשרי איברים ופדרים והוצרכו לחלק בין משלה בהן האור ללא משלה אימא דכי כתיב עולת שבת בשבתו שבא למעט עולת חול בשבת היינו שלא לעשות מערכה לאיברים בפני עצמן ומאי דכתיב בכל מושבותיכם הוא להקטיר על המערכה וכי תימא הכי נמי ומה שחלקו התוספות בדיבור הקודם בין משלה ללא משלה הוא אליבא דבר קפרא דס"ל דעושה להם מערכה בפני עצמן ומש"ה הוצרכו לומר דההיא דבכל מושבותיכם דמיירי במשלה דוקא אבל לרב הונא לעולם אימא לך דאין חילוק בין משלה ללא משלה והחילוק אינו אלא אם עושה להם מערכה או לא הא ליתא שהרואה דברי התוס' בשבת יראה איך אליבא דרב הונא חלקו בין משלה ללא משלה. ונראה דכיון דאליבא דחכמים דס"ל דאף בחול אינו עושה מערכה בפני עצמה א"כ ע"כ כדי ליישב שני מקראות הללו דעולת שבת ובכל מושבותיכם צריכין אנו לחלק בין משלה ללא משלה א"כ גם אליבא

דר' מאיר יש לחלק בין משלה ללא משלה דהא בהא לא פליגי. ויש לחקור בדברי בר קפרא הללו דקאמר דדוקא במשלה בהם האור אי לא לא וכפי סברת ר"י לכל הלשונות בעינן משלה בהן האור אם הכוונה דאם לא משלה לא עבדינן להו מערכה בפני עצמן אך מקטירן על המערכה או דילמא כל שלא משלה בהן האור אין מקטירים אותם כלל בשבת. ונראה דכל שלא משלה אין מקטירין אותם כלל בשבת חדא דקרא דאמר ולא עולת חול בשבת נראה דאין מקטירים כלל עולת חול בשבת ולומר דמאי דמעט קרא הוא שלא לעשות מערכה בפני עצמה הוא דוחק, ותו דכיון דלרבנן דאינו עושה מערכה אף בחול ע"כ קרא דמעט עולת חול בשבת אפי' מהקטרה על המערכה וא"כ גם לר"מ י"ל כן דהא בהא לא פליגי: הכלל העולה ממה שכתבנו דבר קפרא פשיטא ליה דלרבנן איברי תמיד שנתותרו דמקטיר אותם בשבת ורצה ללמדנו דלר"מ דבחול עושה מערכה דבשבת נמי עושה מערכה ואף בפסולין ולרבנן נמי אף הפסולין מקטיר אותם בשבת ורב הונא חולק עליו וקאמר דתמיד תחילתו דוחה סופו אינו דוחה ובפירוש דברי רב הונא נחלקו אך לכ"ע רב הונא אליבא דר"מ קאי אלא דאיכא מ"ד דרב הונא ה"ק תמיד תחילתו דוחה שבת לעשות מערכה בפני עצמה לאיברים של שבת אך סופו דהיינו איברים שניתותרו מע"ש אין עושין להם בשבת אלא מקטיר אותם בשבת על המערכה הגדולה. ודע דכפי פי' זה נמי אין חילוק בין כשרין לפסולין אלא הכל שוה דתחלתו דוחה שבת אף בפסולין וסופו אינו דוחה לעשות מערכה אף בכשרין אלא מקטיר על המערכה אף הפסולין. ומה שהביאנו לומר זה דכיון דלבר קפרא לר"מ אין חילוק בין כשרין לפסולין אלא בכל גוונא לר"מ עושה להם מערכה בפני עצמה הכי נמי לרב הונא נהי דס"ל דסופו אינו דוחה לעשות מערכה בפני עצמה מ"מ במאי דס"ל לבר קפרא דאין חילוק בין כשרין לפסולין בזה לא מצינו לרב הונא דפליג עליה ומנא לן לאפושי פלוגתא וכבר כתבנו לעיל דרב הונא מיירי ג"כ במשלה בהם האור ואפ"ה סופו אינה דוחה לעשות מערכה בפני עצמה דאי לא תימא הכי א"כ לא פליג רב הונא עליה דבר קפרא דהא בר קפרא לא מיירי אלא במשלה בהם האור אלא ודאי דמיירי במשלה בהם האור ומאי דאמרי' דלרב הונא סופו אינו דוחה לעשות מערכה בפני עצמה אבל מקטיר אותם הוא דוקא במשלה בהם האור אבל אם לא משלה אינו מקטיר אותם אפי' על המערכה והיינו דאמרינן ולא עולת חול בשבת ומאי דאמרינן למשרי איברים ופדרים מיירי במשלה בהן האור וכמו שכתבו התוספות בדיבור הקודם וכי תימא מנא לן הא אימא דלהקטיר ע"ג המערכה אפילו בלא משלה שפיר דמי ומאי דכתיב ולא עולת חול בשבת הוא שלא יעשה מערכה בפני עצמה ומאי דכתיב למשרי איברים ופדרים הוא להקטיר אותם על המערכה הא

ליתא דהא לרבנן דס"ל דאף בחול אין עושין מערכה בפני עצמה לאיברים שנתותרו ע"כ הני תרי קראי חד מיירי במשלה וחד בלא משלה וא"כ היכא דלא משלה אין מקטירים אותם בשבת כלל וא"כ לר"מ ג"כ הדין כן דכל שלא משלה אין מקטירים אותם כלל דבהא לא מצינו שנחלקו ר"מ ורבנן וכולם שוים בדינם וזהו דרב הונא סתם דבריו ולא פירש אליבא דמאן קאי אלא לכ"ע אין סופו דוחה לעשות מערכה אלא מקטיר אותם על המערכה ובזה הוא שנחלק רב הונא עם בר קפרא דלבר קפרא לר"מ עושה מערכה בפני עצמה לאיברים שנתותרו אם משלה בהן האור ולרב הונא מודה ר"מ לרבנן בשבת דאינו עושה מערכה לאיברים שנתותרו אף אם משלה בהן האור אך מקטיר אותם על המערכה אם משלה וכסברת חכמים. ופירוש זה בדברי רב הונא הוא אליבא דרבה וסיים דבריו ואמר אבל דוחה את הטומאה כלומר דאף איברים שנתותרו דוחים את הטומאה לעשות להם מערכה בפני עצמן בחול ולא נתברר אצלי אם הוא דוקא במשלה בהם האור או לא ואליבא דרבנן איברים שנתותרו מקריב אותם בטומאה על המערכה וכן אליבא דרבנן יש להסתפק במה שנסתפקנו אליבא דר' מאיר. ואליבא דרב חסדא פירוש דברי ר"ה כך הם תמיד תחלתו דוחה הטומאה כלומר הקטר חלבים שלא נתותרו דוחים את הטומאה סופו דהיינו שנתותרו אינם דוחים הטומאה לעשות להם מערכה בפני עצמן אלא מקטיר אותם על המערכה ולפי לשון זה מאי דפליג רב הונא עליה דבר קפרא הוא דלבר קפרא אף הפסולין עושה להם מערכה אפי' בשבת ולרב הונא אפי' בחול אינו עושה להם מערכה וגם לפי פי' זה רב הונא מיירי אפי' במשלה בהם האור ואפ"ה ס"ל דאינו עושה להם מערכה דאי לא תימא הכי אלא דמיירי דוקא בלא משלה לא פליג רב הונא עליה דבר קפרא ובמאי דאמרינן דאינו דוחה לעשות להם מערכה אלא מקטיר אותם על המערכה הגדולה נראה דהוי דוקא במשלה אבל אם לא משלה אינו מקטיר אותם כלל אלא יצאו לבית השרפה. ומיהו אפשר דלהקטיר אותם על המערכה לא בעינן משלה אלא אף אם לא משלה מקטיר אותם בטומאה דדוקא גבי שבת כתבנו לעיל דאם לא משלה אינו מקטיר אותם כלל משום דיש תקנה דמלינם ע"ג המזבח ויקטיר אותם למוצאי שבת אבל הכא אי אמרת דאם לא משלה בהם האור דלא יקטיר אותם כלל אם כן בטלת מהם דין הקטרה. וכבר נסתפקנו לעיל מעין זה אליבא דרבה דאמר דאפילו סופו דוחה את הטומאה ולר"מ עושה להם מערכה ולרבנן מקטיר אותם על המערכה אם הוא דוקא במשלה או אף בלא משלה ולפי הצד הב' שכתבנו דכיון דאי אמרת שלא יקטיר אותם נמצא שנתבטל מהם דין הקטרה ומש"ה אף אם לא משלה יקטיר אותם א"כ גם אליבא דרבה לרבנן אף אם משלה יקטיר אותם בטומאה ומיהו לר"מ עדיין הספק

במקומו אי האי דקאמר רבה דאפי' סופו דוחה את הטומאה ועושה להם מערכה אם הוא דוקא במשלה או לא ואליבא דרב חסדא סופו דוחה את השבת ועושה להם מערכה לר"מ כל שהם כשרים ומיהו דוקא במשלה דאי לא הא כתיב עולת שבת ולא עולת חול בשבת ואם לא משלה אינו מקטיר אותם כלל אף לר"מ דכי היכי דמוכרחין אנו לומר אליבא דרבנן דאם לא משלה לא יקטיר אותם כלל אף אתה אמור כן לר"מ. ולענין הלכה נראה דלדידן דקי"ל כרבנן דאף בחול אינו עושה מערכה לאיברים שנתותרו לא נפקא לן מידי ממחלוקת זה דבר קפרא עם רב הונא דלא נחלקו כי אם אליבא דר"מ אך לרבנן אין מחלוקת ביניהם דמקטיר איברים שנתותרו בשבת ע"ג המערכה אם משלה בהם האור ואפי' פסולין נמי מקטיר אותם על המערכה ובמה שנחלקו רב חסדא ורבה בפירוש דברי רב הונא נמי לא נפקא לן מידי לדידן דקי"ל כרבנן דאינהו לא נחלקו כי אם אליבא דר"מ באיזה איברים שנתותרו עושה להם מערכה בפני עצמן אבל להקטיר אותם על המערכה לכ"ע כל איברים שנתותרו מקטיר אותם על המערכה בין בחול בין בשבת ומיהו בשבת אף הכשרין אינו מקטיר אותם אלא אם משלה בהם האור הא לאו הכי לא אך בחול איברים טמאים שנתותרו דמקטיר אותם על המערכה אי בעינן משלה האור או לא צריך אני להתלמד ממקום אחר וכתב הסמ"ג במצות עשה סי' ק"ץ ורבינו יצחק פירש דבמערכה דבין הערבים שהוקטרו עליה הכל מודים שדוחה את השבת ומהפכין בהם כל הלילה לא נחלקו אלא לעשות להם לשחר בשבת מערכה שניה ע"כ. ופשיטא דמיירי דוקא במשלה בהם האור ולא הוצרך הסמ"ג לבאר זה משום דסמך על מה שכתב קודם לכן אמנם בלא משלה בהם האור מבעוד יום הכל מודים שאינם דוחין שבת כדאמרינן ולא עולת חול בשבת ע"כ. אך לא ידעתי למה לא ביאר הסמ"ג דלדעת ר"י אף אם הם פסולין מקטיר אותם בשבת:

וראיתי לרבינו שכתב איברים של תמיד דוחין את הטומאה ואין דוחין את השבת אלא בערב שבת בלבד מקטירים איברי תמיד של ע"ש, והנה סגר את הדלת ולא התיר להקריב בשבת איברים שנתותרו ואפילו כשרין ואפי' משלה בהם האור ויש לראות מה יאמר רבינו בההיא דשבת שהביאו התוספות דאמרינן דבכל מושבותיכם אתא למשרי איברים ופדרים. והנה מה שכתבו ריב"א ור"י לא יתכן לדעת רבינו דהא לדידהו ההוא מיירי במשלה בהם האור וכל היכא דמשלה בהם האור דוחין את השבת וכבר כתבנו דלדעת רבינו אף אם משלה בהם האור אינם דוחים גם התירוץ שכתבו בסוף דבריהם דההיא דלמשרי איברים דמיירי סמוך לבוקר כי מסדר מערכה דיומיה וכו' גם זה לא יתכן לדעת רבינו שהרי כתב אלא בע"ש בלבד מקטירים איברי תמיד של ע"ש. והנראה הוא דס"ל

כדברי הר"י פורת שכתב דההיא דלמשרי איברים ופדרים היינו של שבת דאי מעולת שבת בשבתו ההוא מיירי בשחיטה וזריקה ואף שכתבנו לעיל דבין כפי מה שהבינו התוספות בתחלה בדברי הר"י פורת ובין כפי מה שיישבו התוספות דבריהם אף להר"י פורת היכא דמשלה בהם האור מקטיר אותם בשבת היינו דוקא אליבא דבר קפרא אבל לדידן דקיי"ל כרבה דתמיד תחלתו דוחה וסופו אינו דוחה אף אם משלה אינו דוחה והקושיא שהקשו התוס' לר"י פורת במקומה עומדת אליבא דרבינו ואפשר ליישב כמו שיישבו התוס' ודוק. ויותר נראה לי דס"ל דההיא דרשא דפ"ק דשבת דבכל מושבותיכם הויא דלא כהלכתא ואתיא אליבא דבר קפרא ורבא דס"ל דאיברים של ע"ש דוחים את השבת ולדידהו אף לרבנן מקטיר איברים של ע"ש בשבת ומאי דנקט בר קפרא אומר היה ר"מ כו' לאו דוקא אליבא דר"מ אלא דאתא לאשמועינן דלר"מ דבחול עושה מערכה לאיברים שנתותרו אף בשבת עושה להם מערכה ופשיטא דלרבנן נמי מקטיר אותם בשבת וכבר הכרחתי כן למעלה מדאמרינן ופליגא דרב הונא יע"ש ולדידהו אתא קרא דבכל מושבותיכם לדרשא זו אבל לדידן דקיי"ל כרב הונא קרא דבכל מושבותיכם אתא לדרשא אחרינא. ואפשר דרבינו סמך עלה דההיא דאמרינן בפ"ק דקדושין (דף ל"ז) מושבות דכתב רחמנא גבי שבת למה לי וס"ל כרש"י שפי' שם דהיינו קרא דלא תבערו ומדלא תירצו דאתא לאותה דרשא דפ"ק דשבת דהיינו למשרי איברים ופדרים שמעת מינה דההיא הויא דלא כהלכתא דלא אתי אלא אליבא דבר קפרא ואנן קיי"ל כרב הונא ובפירוש דברי רב הונא דאמר תחלתו דוחה וסופו אינו דוחה פסק כרבה וס"ל כפירוש רש"י שפירש סופו אינו דוחה תמיד של ערב שבת אין איברין נקטרים משתחשך אלא מעלן מבעוד יום ע"כ. ולפי זה מאי דאמרינן דוחה את הטומאה הכוונה היא דבחול איברים טמאים שנתותרו מקטיר אותם לעולם אף בטומאה ומה שכתב איברים של תמיד דוחים את הטומאה הכוונה היא איברים שנתותרו וקאי לדלעיל מיניה שכתב ואימורים שלא נתעכלו בין מן התמיד בין משאר הקרבנות מהפכין בהם כל הלילה ועל זה כתב איברים אלו שאמרתי לך אם הם של תמיד דוחים את הטומאה דהיינו שמהפכים בהם כל הלילה אף בטומאה ואין דוחין את השבת:

ודע דהיכא דנפסלו איברי תמיד של שבת והם מאותם שאם עלו לא ירדו יש להסתפק אם מקטיר אותם בשבת דאפשר דדוקא בחול אמרינן דאם עלו לא ירדו ויקטיר אותם אבל בשבת נהי דתמיד דוחה שבת היינו דוקא הכשרים אבל פסולים לא או דילמא כיון דאיברים אלו ניתנה שבת לידחות אצלם אף שנפסלו נמי ניתנה שבת לידחות אצלם. ולכאורה נראה לי דכיון דלבר קפרא איברים פסולין של ע"ש מקטיר אותם בשבת נהי

דלא קי"ל כוותיה במאי דקאמר דאיברים של ע"ש דוחין את השבת ואנן קי"ל דאף איברים כשרים של ערב שבת אינם דוחים את השבת אך באיברים עצמם של שבת נאמר שדוחין את השבת ומדבר קפרא באיברים של ע"ש נלמוד לדידן באיברים של שבת שהרי לא מצינו שנחלקו עליו בזה וכיון שכן אין לנו לבדות מחלוקת מדעתנו ובפרט שהוא מחלוקת מן הקצה אל הקצה דלבר קפרא אף איברים פסולים של ע"ש דוחים את השבת ולדידן אף של שבת כיון שהם פסולים אינם דוחים את השבת. וזה ימים בויכוח אחד שהיה לי עם החכם השלם הדיין המצויין כמהר"ר יעקב אלפנדרי נר"ו שהקשיתי לו עלה דההיא דתניא בפרק הקומץ רבה (דף כ"א) תקריב מלח ואפי' בשבת כו' דלמאי איצטריך קרא לזה הא ליכא איסור תורה במליחת בשר דקי"ל אין עבוד באוכלין וארכו הדברים וא' מהתירוצים שאמר לי (א"ה תמצאנו בפי"א מהל' שבת יע"ש) הוא דאיצטריך קרא לההיא ששנינו בת"כ ונתח אותה יכול אף הפסולה תהא טעונה הפשט וניתוח תלמוד לומר אותה ולא פסולה ופסולה שעלתה על גבי המזבח קריבה כמו שהיא כו' וכיון שהיא בעורה הרי הוא מעובד גמור עכ"ד. ובויכוח עמו בתירוץ זה נמתי לו דמנא לן שדין זה דקי"ל דכל הפסולין אם עלו לא ירדו שהוא אף בשבת אימא דלא ניתנה שבת לדחות כי אם בכשרים. והנה לפי מה שכתבנו הדין עמו דאף בשבת פסולין שעלו לא ירדו אלא מקטיר אותם כמעשהו בחול ומיהו עדיין אני נבוך בדין זה משום דבגמרא עלה דהך דבר קפרא אמרינן ודוקא שמשלה בהם האור כו' וא"כ אפשר דאף באיברי שבת הפסולים אף אם עלו אינו מקטיר אותם כיון שלא משלה בהם האור הן אמת שכפי' ר"י וריב"א שכתבנו לעיל דלכל הלשונות בעינן משלה האור אף בכשרים אין ללמוד מכאן דאיברים של שבת הפסולים דלא יקטיר אותם כיון שלא משלה בהם האור משום דתנאי זה דמשלה לאו משום פסולים איצטריך אלא אף לכשרים דס"ל לר' אבין דעד כאן לא קאמר בר קפרא דאיברים של ע"ש שדוחים את השבת אלא במשלה בהם האור אבל לעולם דאין חלוק בין כשרים לפסולים וא"כ לדידן באיברים של שבת כי היכי דמקטיר הכשרים ה"נ מקטיר הפסולים אך כפי הפירוש האחר שכתבו התוס' דלילישנא קמא דרבי אבין לא בעינן משלה כי אם לפסולין א"כ יש ללמוד מכאן דאיברי שבת שנפסלו אף אם עלו אינו מקטיר אותם מאחר שלא משלה בהם האור ואף שעדיין היה אפשר לומר דע"כ לא בעי רבי אבין משלה לפסולין אלא באיברים של ע"ש אך באיברים של שבת לא מ"מ הנראה אצלי הוא דאין לחלק בכך שהרי אליבא דבר קפרא אין לחלק בין איברים של ע"ש לאיברים של שבת וכ"ת אדרבא כפי פירוש זה דרבי אבין לא בעי משלה כי אם לפסולים יש להוכיח דבאיברים של שבת אף אם לא משלה דאי ל"ת הכי

מאי אתא רבי אבין לאשמועינן דאיברים של ערב שבת הפסולים דאינו מקטיר אותם בשבת אלא אם כן משלה בהם האור פשיטא וכי עדיף איברים של ע"ש מאיברים של שבת והלא איברים פסולין של שבת שעלו אינו מקטיר אותם אלא ודאי דס"ל דאיברים של שבת שעלו מקטיר אותם אף שלא משלה ומש"ה איצטריך לאשמועינן דשל ערב שבת הפסולין בעינן משלה בהן האור הא ליתא משום דלעולם איברי שבת הפסולים אף אם עלו אינו מקטיר אותם ומאי דאיצטריך ללמדנו גבי איברי ע"ש משום דהוה ס"ד כיון שכבר הוקטרו אף שלא משלה בהם האור מקטיר אותם קמ"ל דבעינן משלה בהם האור. הכלל דלכל הפירושים יש לצדד השני צדדים שכתבנו דאפשר דאיברי שבת הפסולין אם עלו מקטיר אותם אף שלא משלה בהם האור ואפשר דאינו מקטיר אותם אלא מניחם שם ומקטיר אותם בערב. והנראה אצלי בדעתו של רבינו הוא דס"ל דאינו מקטיר אותם משום דאם איתא דמקטיר כל כי האי מלתא הוה ליה לאודועי: ועוד אני מסתפק בכוונת ההלכה במה שהבינו התוס' דלבר קפרא אף איברים פסולים של ע"ש מקטיר אותם בשבת דאין זה מוכרח מן הסוגיא דאפשר דמאי דקאמר ואפי' בשבת הוא דוקא בכשרים אבל פסולים לא שהרי הוא לא בא ללמד אלא דלא נימא דאין עושין מערכה בשבת לאיברים שנתותרו מע"ש קמ"ל דעושין ולעולם שהוא דוקא בכשרים אבל פסולין לא ומה שאמר רבי אבין לא נצרכה אלא לפסולין מיירי בחול שהרי כבר כתבנו בתחלת דברינו דבר קפרא תרתי אתא לאשמועינן חד בחול וחד בשבת וחדושא דחול הוא אפילו פסולין וחדושא דשבת דעושה מערכה בשבת לאיברים שנתותרו מע"ש ולעולם דלא מיירי כי אם בכשרים אבל פסולין מנא לן ובזה ניחא מה שהקשינו בתחלת דברינו דמה הקשו ואפי' בשבת תנינא כו' אימא דאיצטריך ללמד דאף לפסולין של ע"ש עושה להם מערכה בשבת ואף שכבר תירצנו זה לעיל מ"מ כפי פירוש זה ניחא טפי דס"ל לסתמא דתלמודא דלא יתכן לומר דאיברים פסולים ידחו את השבת ואפילו באיברים דיומיה ומש"ה הקשו בפשיטות תנינא דכיון דע"כ לא מיירי בר קפרא כי אם בכשרים ורש"י לא גלה דעתו בזה אם מאי דקאמר בר קפרא ואפי' בשבת אם הוא אפי' פסולין אך התוס' ס"ל דאף פסולין של ע"ש מקטיר אותם בשבת. סוף דבר דין זה דאיברים פסולים של שבת שעלו אם מקטיר אותם הדבר הוא בספק אצלי וצריך אני להתלמד ממקום אחר ובהא דקאמר ר' אבין ודוקא שמשלה בהם האור אי בעינן שימשול האור ברובו או אפילו במקצתו סגי עיין במה שכתבתי בספר א' סימן פ"ט ותראה משם איך הסכמתי דכל מקום דבעינן משלה האור משום דנעשו לחמו של מזבח במשלה במקצתם סגי ודון מינה ואוקי באתרין (א"ה תמצאנו לקמן פ"ג מהלכות פסולי המוקדשין דין ט' יע"ש):

ודע שראיתי להרמב"ן בספר מלחמות ה' בפ"ב דיומא כשרצה למצוא ארבעה פייסות ביה"כ כתב הפייס הרביעי מי מעלה איברים מן הכבש למזבח הם האיברים שניתותרו מערב יה"כ שסודרים אותם על המערכה הרביעית של איברים ופדרים כדברי ר"מ ואפילו למ"ד של חול אינם קריבים ביה"כ משכחת לה בשל אחר השבת דחלבי שבת קרבין ביה"כ והעלאה זו עבודת לילה היא או סוף של יום שעבר ואינה מסדר היום והיא צריכה פייס כדמפרש והרי איברים ופדרים דעבודת לילה היא ותקנו לה רבנן פייסא ומההיא נמי שמעינן דהא דתנן מי מעלה איברים כו' בין על איברי תמיד של שחר בין על איברים שלא נתעכלו מבערב היא ע"כ. והנה מ"ש בתחלת דבריו שהפייס הד' הוא לאיברים שנתותרו שסודרים אותם על המערכה הד' כדברי ר"מ קשה לי דמאי דוחקיה לאוקמי כר"מ הא אפילו רבנן דפליגי עליה דר"מ דס"ל שלא היה עושה מערכה בפני עצמה לאיברים שנתותרו מ"מ ס"ל דחייב לסדרם אמערכה הגדולה וכדתניא בפ"ד דיומא (דף מ"ה) ורבנן איברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב מאי עביד להו מהדר להו למערכה גדולה כדתניא וכו' ויליף לה מקרא וכדאיתא התם וא"כ אימא דהפייס הד' של יה"כ היה מי מסדר איברים שלא נתעכלו על המערכה הגדולה. ואולי ס"ל להרמב"ן דדוקא אליבא דר"מ דס"ל דהיו עושין לה מערכה בפני עצמה חשיבא עבודה וצריכה פייס בין בחול בין ביה"כ אבל לרבנן דלא היו עושין מערכה בפני עצמה נהי דחייב לסדרם על המערכה הגדולה מ"מ לא חשיבא עבודה להצריכה פייס. ומיהו כל זה אינו נוח לי כלל שהרי לפי דבריו שכתב שכל זה הפרק בסדר יה"כ נשנה שאף בו ביום היו ד' פייסות נמצא דסתם לנו רבי כר"מ דלית הלכתא כוותיה וכן הא דאמרינן בפ"ב דיומא (דף כ"ב) והרי איברים ופדרים דעבודת לילה היא ותקינו לה רבנן פייסא הוא אליבא דר"מ שהרי אליבא דהרמב"ן מאי דאמרינן והרי איברים ופדרים וכו' היינו על איברים שניתותרו שלא נתעכלו וכמבואר בדבריו וכל זה הוא דוחק בעיני. ועוד קשה לבעלי הקרובץ שהכניסו בפיוטיהן בסדר עבודת היום ד' פייסות איך שנו משנתם דלא כהלכתא וכל עצמו של הרמב"ן לא בא אלא ליישב דברי בעלי הקרובץ לומר דס"ל דהלכתא כר"מ וטעמייהו מדסתם לן תנא ביומא דד' פייסות היה שם ומשמע שאף ביוה"כ היו ד' פייסות ולא משכחת ד' פייסות כי אם אליבא דר"מ דס"ל דהקטרת איברים שניתותרו הויא עבודה חשובה דהא צריכה מערכה בפני עצמה וכן ממה שהקשו בגמרא והרי איברים ופדרים דעבודת לילה היא ותקנו לה רבנן פייסא וס"ל דכל זה אינו אלא אליבא דר"מ ומש"ה פסקו כוותיה, כל זה הוא דוחק בעיני ולא ראיתי לשום אחד מהראשונים שפסקו כר"מ אלא כולם פסקו כר' יוסי. הן אמת שהיה נראה להביא קצת ראיה לומר

דקי"ל כר"מ מההיא דאמרינן בפ"ד דיומא (דף מ"ו) אר"א משום בר קפרא אומר היה ר"מ כו' והרואה יראה שמה שרצה לחדש ואפילו בשבת הוה יכול למינקט אליבא דרבנן ומדנקטה אליבא דר"מ משמע דס"ל דהלכתא כר"מ ומיהו המעיין היטב בכל מה שכתבנו למעלה בפירוש דברי בר קפרא הללו יראה דאין שום הכרח מכאן. זאת ועוד אני תמיה מי הכניסו להרמב"ן בתגר זה לומר דדוקא אליבא דר"מ הוי עבודה חשובה וצריכה פייס ולא לרבנן אימא דאליבא דכולהו חשיבא עבודה וצריכה פייס. אשר על כן נראה לי דודאי הרמב"ן מודה דאליבא דכ"ע היה פייס לאיברים שנתותרו אלא שבא לומר שאל תתמה דאיך יתכן שתקנו חז"ל פייס בפ"ע לאיברים שנתותרו דאין זה מן התימה שהרי לאיברים אלו היו עושים מערכה בפ"ע אליבא דר"מ אלמא עבודה חשובה היא ואף דאנן לא קי"ל כר"מ משום דס"ל דלא היו בכל יום כי אם ג' מערכות מ"מ אליבא דכ"ע חשיבא עבודה לתקן עליה פייס:

הלכה יא

על טבעת שניה וכו'. בר"פ שני שעירי כתבו התוס' דמן הדין היה לו לישחט על טבעת ראשונה אלא שלא רצו להקריבו כולי האי למזבח בלי הפסק גזירה שמא יטיל גללים ורבינו זרחיה כתב טעם אחר יע"ש:

פרק ב

הלכה ב

וכן מצוה להעלות שני גזרין של עץ כו'. עיין במ"ש מרן לקמן פ"ד דין ה' בשם הריטב"א. בירושלמי רפ"ב דיומא מצוה להקדים אש לעצים שנאמר וערכו עצים על האש קדם עצים לאש כו' יע"ש. (א"ה וגם האש דמערכה שניה קודם לעצים כדאמר אביי אליבא דאבא שאול):

הלכה ד

שעליה מקריבין התמיד עם שאר הקרבנות. בירושלמי רפ"ב דיומא נסתפקו בקומץ שנתנו ע"ג מערכת לילה וכן באימורין ואמרו לאו מתניתא היא אין לך דבר קודם לתמיד של שחר ותירצו מתני' למצוה ומה צריכה ליה לעכוב:

הלכה ז

כשמסדר מערכה גדולה כו'. מ"ש הראב"ד ואותה אמה היתה השלמת עשר אמות לגובה המזבח. עיין לעיל פ"ב מהל' בית הבחירה ובס' ברכת הזבח (דף קמ"ט:):

הלכה ח

ובורר עצי תאנה וכו'. (א"ה עיין במ"ש הרב המחבר לעיל פ"ז מהל' איסורי מזבח):

הלכה י

ובגדי כהונה שתורם בהן הדשן וכו'. גרסינן בפ"ב דיומא (דף כ"ג) ת"ר ופשט ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן מקיש בגדים שלובש לבגדים שפושט מה להלן בגדי קדש אף כאן בגדי קדש א"כ מה ת"ל אחרים פחותים מהם ר"א אומר אחרים והוציא לימד על כהנים בעלי מומין שכשרין להוציא בדשן ע"כ. והנה הדין הא' דגם השניים הם בגדי קדש הוא מרבוי הכתוב דכתיב ולבש בגדים דלא הוה למימר אלא ולבש ומדהדר קאמר בגדים לאקושי בגדים שלובש לבגדים שפשט והדר הוקשה לת"ק אחרים למה לי ודרש דאתא למימר שיהיו פחותים, אך קשה דלימא קרא ולבש אחרים בגדים למה לי ואנא אמינא דע"כ בגדים שלובש בגדי קדש דאי לא אחרים למה לי לומר שיהיו פחותים ויש ליישב ודו"ק. ור"א דאמר דאחרים אתא לרבות בעל מום נ"ל דלא פליג אדרשא דת"ק דודאי פשטיה דקרא הוא דאחרים קאי לבגדים אלא דר"א דקדק עוד בפסוק דסמך אחרים לוהוציא דהוה מצי למימר אחרים בגדים וקאמר בגדים אחרים כדי לסמוך אחרים לוהוציא ללמד דכהנים בעלי מומין כשרים להוציא הדשן וזהו שדקדק ואמר אחרים והוציא למד כו' ובגמרא אמר ר"ל כמחלוקת בהוצאה כך מחלוקת בהרמה ור"י אמר מחלוקת בהוצאה אבל בהרמה ד"ה עבודה היא ואמרינן דטעמיה דר"ל הוא משום דאי ס"ד עבודה היא יש לך עבודה דכשרה בב' כלים ור"י גלי רחמנא בכתונת ומכנסים והוא הדין למצנפת ואבנט ע"כ. ויש לדקדק בסברת ר"ל הלזו דודאי הבגדים שלובש כשמוציא הם שוים לבגדים שלבש כשהרים שהרי כתבו לעיל דהיקשא דבגדים הוא מוסכם מהכל וכן כתבו התוס' שם בד"ה יש וא"כ כיון דס"ל לר"ל דהרמה והוצאה שוים הם וילפי מהדדי למאי איצטריך לומר דהרמה נמי לר"א מכשיר בעלי מומין כמו הוצאה דהא אי הוה אמינא דהרמה בעיא ד' כלים פשיטא דגם הוצאה בעיא ד' כלים מכח היקשא וא"כ דין זה דס"ל לר"ל דגמרינן להרמה מהוצאה איך הוא תלוי באי הרמה היא עבודה ובעיא ד' כלים או אינה עבודה וסגי בב' כלים. ונראה דאי ה"א דהרמה הויא עבודה ובעיא ד' כלים לא הוה מכשרינן בעלי מומין בהרמה כיון שהיא עבודה וה"א דשאני הוצאה דאף דבעיא ד' כלים בעלי מומין כשרין לה דגזירת הכתוב הוא ואפשר דגזירת הכתוב היא דאף דהיא עבודה בעלי מומין כשרין לה או דגזירת הכתוב היא דאף שאינה עבודה מ"מ בעיא ד' כלים ובין הכי ובין הכי לא ימלט מהיות דין מחודש בהוצאת הדשן דליכא מידי דבעיא ד' כלים ויהיו בעלי מומין כשרים לה וגזירת הכתוב היא ואין

לך בו אלא חדושו דהיינו בהוצאת הדשן שנאמר דין זה ולא הוה גמרינן להרמה מהוצאה אבל השתא דאמרינן דהרמה לאו עבודה היא מדסגי לה בב' כלים א"כ במאי דהכשיר הכתוב בעלי מומין בהוצאה הוא משום דכיון דלאו עבודה היא דסגי לה ב' כלים מש"ה בעלי מומין כשרים לה וא"כ לפי זה גמרינן להרמה ג"כ דבעלי מומין כשרים לה משום דלאו עבודה היא מדסגי לה בשני כלים ור"י סתר סברת ר"ל הלזו ואמר דהרמה אליבא דכ"ע עבודה ובעיא ד' כלים ואף דהוצאה נמי בעיא ד' כלים מ"מ ס"ל לר"י דמאן דמכשיר בהוצאה בעלי מומין אף דבעיא ד' כלים הוא דגזירת הכתוב היא וכבר כתבנו דאפשר לפרש גזירת הכתוב באחד משני פנים או שהחידוש הוא דאף שהיא עבודה מדבעיא ד' כלים אעפ"כ בעלי מומין כשרים לה ולא גמרינן מינה להרמה או דס"ל דמדהכשיר בעלי מומין לאו עבודה היא אלא דגזירת הכתוב היא דאף דאינה עבודה בעיא ד' כלים ולא גמרינן מינה להרמה משום דבהרמה דלא מצינו בפירוש שיכשיר בעלי מומין ומש"ה הויא עבודה, וזה הצד נוח לי יותר דלר"א אליבא דר"י הוצאה לאו עבודה היא דהכי דייקי דברי ר"י דאמר מחלוקת בהוצאה אבל בהרמה דברי הכל עבודה הוא כלומר דבהוצאה נחלקו אי הויא עבודה וכ"כ התוס' בפירוש דלר"א אליבא דר"י הוצאה לאו עבודה היא ומיהו לת"ק פשיטא דהוצאה נמי עבודה היא שהרי בעיא ד' בגדים ובעלי מומין אינם כשרים לה ודברי התוס' מוכיחין כן דדוקא לר"א הוצאה לאו עבודה היא אבל לת"ק הויא עבודה. ומ"ש התוס' דטעמא דת"ק דפסיל הוא משום וכי תעלה על דעתך דבעל מום קרב לגבי מזבח הוא דוקא לר"ל דס"ל דלכ"ע הוצאה לאו עבודה היא דהא סגי לה בב' כלים וכן הוא מבורר בדבריהם שקושייתם לא היתה כי אם אליבא דר"ל אבל לר"י פשיטא דלרבנן טעמא דזרים פסולים הוא משום דהויא עבודה ולפי זה אני תמיה על רבינו במה שכתב ואע"פ שאין הוצאתו לחוץ עבודה אין בעלי מומין מוציאין אותו דמנא ליה שאין ההוצאה עבודה והדבר אצלי צריך תלמוד. וי"ל בסברת ר"ל הלזו דהרמה נמי לאו עבודה היא מהא דאיפליגו ביומא דף כ"ד אם זר חייב בתרומת הדשן דרב פטר ליה משום דכתיב עבודת מתנה ולא עבודת סילוק ולוי מחייב ליה משום דרבי רחמנא לכל דבר המזבח והשתא ר"ל כמאן ס"ל אי ס"ל כרב למה לי לטעמא דעבודת סילוק תיפוק ליה משום דאינה עבודה ואי ס"ל כלוי מי איכא מידי דלאו עבודה היא וזר חייב עליה ואדרבא נילף מהכא דהרמה עבודה היא מדרבי רחמנא לכל דבר המזבח לחייב לזר. ונראה דר"ל סבר ליה כרב ולא מטעמיה אלא משום דהרמה לאו עבודה היא ומש"ה אינו חייב הזר עליה ומאי דהוצרכו התם לטעמא דעבודת סילוק הוא אליבא דר"י דאית ליה דהרמה הויא עבודה לכ"ע. אך קשה דבירושלמי בפרקין הובא מחלוקת זה דרב

ולוי בשם ר"י ור"ל ור"ל פטר ליה לזר ואמרינן מ"ט דר"ל דכתיב עבודת מתנה יצא זה שהוא בהרמה והשתא קשה למה ליה לר"ל משום ה"ט תיפוק ליה משום דלאו עבודה היא וצ"ע:

עוד י"ל בסוגיא זו מהא דכתב רבינו בפ"ט מה' ביאת מקדש דין י' הטמא ובעל מום כו' אינם חייבים אלא על עבודות שהזר חייב עליהן מיתה ועל שאר העבודות באזהרה ע"כ. והנה פשיטא דבבעל מום דליכא מיתה אף בעבודה דזר חייב עליה מיתה כי ממעטינן מיניה עבודות דאין הזר חייב עליהם היינו דאפי' אזהרה ליכא וא"כ מאחר דאפי' בהרמה קי"ל דאין זר חייב עליה מאי האי דאיצטריך לר"א רבוי לרבות בעלי מומין ורבנן פסלי ליה וכ"ת משום דוכי תעלה על דעתך דזר ובעל מום קרב לגבי מזבח וכמ"ש התוס' הא ליתא דטעם זה לא כתבו התוס' כי אם אליבא דר"ל דס"ל דלאו עבודה היא וכמבואר בדבריהם משמע דלר"י ניחא משום דהויא עבודה. הן אמת דבפ"ב דזבחים כשבאו למעט העבודות דאין הזר חייב עליהם לא מנו שם בעל מום ואפשר דס"ל לתוס' דבעל מום חייב אף על עבודות דאין הזר חייב עליהם ואין זה מן התימה דאיך יהיה הבעל מום חמור מהזר משום דקרא לא מיעט עבודות אלו אלא מעונש מיתה אבל אזהרה איכא וא"כ גבי בעל מום דלעולם ליכא חיוב מיתה אין חילוק בו בין עבודות לעבודות ובכל עבודה אף שאין הזר חייב עליה מיתה בעל מום מוזהר עליה. ומ"מ אין אנו צריכים לכל זה דאף דנימא דהתוס' ס"ל כרבינו דאף בעל מום מימעיט מעבודות דאין הזר חייב עליהם היינו דוקא ממלקות אבל לעולם דאיסורא איכא וכן דקדק מרן שכתב ובעל מום חייב מלקות ועבודתו נמי פסולה וא"כ מש"ה איצטריך הכא לר"א לרבות בעלי מומין לומר דעבודתו כשרה וליכא איסור כלל ורבנן פסלי ליה וזה פשוט:

ודע שראיתי לרבינו שחלק דין זה דהוצאת הדשן בשתי חלוקות ובתחלה כתב דאחר שתרם התורם שהיו באים הכהנים במגריפות וגורפין את הדשן על גבי התפוח ומורידין אותו למטה כו' ואחר כך כתב כל מי שירצה מן הכהנים ממלא מן הדשן שהורידו למטה ומוציא חוץ לעיר וכו' ואע"פ שאין הוצאתו לחוץ עבודה אין בעלי מומין מוציאין אותו ע"כ. והנה דין זה דבעלי מומין לא הביאו רבינו אלא בהוצאה דחוץ לעיר דהיינו אחר שהורידו אותו למטה ולא ידעתי אי ס"ל דמה שנחלקו ר"א ות"ק אם בעלי מומין מוציאין הדשן הוא בהוצאה דעל גבי המזבח ואפילו התם ס"ל לר"א דבעלי מומין מוציאין אותו אלא דס"ל דת"ק פליג עליה אף בהוצאה דאחר שהורידו אותו למטה דאין בעלי מומין מוציאין אותו ונקט רבינו דין זה דבעלי מומין בהוצאה זו לאשמועינן דאף לאחר שהורידו אותו למטה אין בעלי מומין מוציאין אותו וכ"ש בעוד הדשן במזבח דאין בעלי מומין

מוציאין אותו או דילמא דס"ל דע"כ לא נחלקו אלא בהוצאה דלאחר שהורידו אותו אבל בעודו במזבח אף ר"א מודה דאין בעלי מומין מוציאין אותו, ויש סמך לסברא זו דהא רבינו ס"ל דבעלי מומין מוזהרים על הכניסה אף בלא עבודה וכמ"ש בריש פ"ו מה' ביאת מקדש וכבר כתבתי שם דמ"ש רבינו מן המזבח ולפנים דאף המזבח הוא בכלל האיסור וא"כ ס"ל דע"כ לא התיר ר"א בעלי מומין להוצאה כי אם בהוצאה שאחר שהורידו הדשן למטה דס"ל דרחמנא שרייה משום דלאו עבודה היא אבל בעוד הדשן במזבח לא דאף דהוצאה זו אינה עבודה תיפוק ליה משום כניסה, ומיהו נראה דהא ליתא דהא כבר כתבנו לעיל דר"ל ס"ל כמחלוקת בהוצאה כך מחלוקת בהרמה משום דס"ל דהרמה לאו עבודה היא ואי אמרת דלא נחלקו אלא בהוצאה דאחר שהורידו הדשן למטה איך דימה ר"ל הרמה שהיא במזבח דאיכא משום כניסה להוצאה ור"י נמי לא סתר סברת ר"ל הלזו כי אם מטעמא דהרמה עבודה היא ולמה ליה להאי טעמא ת"ל דאף בהוצאה לא אמרה ר"א אלא בהוצאה דאחר שהורידו הדשן למטה אלא ודאי דכי הכשיר ר"א בעלי מומין בהוצאה הוא אף בעוד הדשן במזבח ומש"ה דימה ר"ל הרמה להוצאה דהרמה נמי לאו עבודה היא ואי משום איסור הכנסה גם בהוצאה נמי איכא איסור הכנסה ורחמנא שרייה ור"י חלק עליו ואמר דאין לדמות הרמה להוצאה דשאני הרמה דלכ"ע עבודה היא, ומ"ש רבינו דין זה דבעלי מומין בהוצאת הדשן דחוץ לעיר הוא ללמדנו דאף בהוצאה זו ס"ל לת"ק דאין מוציאין אותו בעלי מומין וכ"ש בהוצאת הדשן מעל המזבח. וא"ת אי אמרת בשלמא לסברת החולקים על רבינו דס"ל דמן התורה ליכא בבעל מום איסור כי אם בעבודה אבל בכניסה לא ניחא הא דיליף ר"ל הרמה מהו אם משום דס"ל דהרמה נמי לאו עבודה היא וכי היכי דהותר הוצאה משום דלאו עבודה היא ה"נ הותרה הרמה. אך לסברת רבינו דס"ל דאיכא איסור בכניסה אף בלא עבודה היכי יליף ר"ל הרמה מהוצאה וכי בשביל דמצינו דבמקום אחד התיר הכתוב הכניסה נלמוד ממנו למקום אחר. וי"ל דס"ל דתרומת הדשן והוצאת הדשן כולה חדא מלתא היא וכי היכי דהותרה הכניסה לבעלי מום בהוצאה הכי נמי הותרה בהרמה. ותירוץ זה צריכים אנו לומר ג"כ לסברת התוס' שכתבו דטעמא דפסיל ת"ק הוא משום דאין זר עולה על המזבח ומש"ה איצטריך קרא לר"א לרבות בעלי מומין ואפ"ה יליף ר"ל הרמה מהוצאה. אך הדבר הקשה אצלי בדברי רבינו הוא דמאחר דס"ל דהוצאה אינה עבודה מנא ליה דרבנן דפסלי בעלי מומין הוא אף בהוצאה דלאחר שהורידו הדשן למטה אימא דלא פסלו אלא בהוצאת הדשן מהמזבח דאיכא משום איסור כניסה וכן נראה לי שהוא דעת התוס' שכתבו דלר"ל דס"ל דלאו עבודה היא טעמא דפסיל ת"ק הוא משום דוכי תעלה על דעתך דזר ובעל מום

קרבין ע"ג מזבח א"כ לפי דבריהם לא פסיל ת"ק בעלי מומין אלא בהוצאת הדשן מעל המזבח אבל בהוצאת הדשן לאחר שהורידו אותו למטה אף ת"ק מודה דבעלי מומין כשרים לה ואף דלדידהו ר"י ס"ל דלת"ק אף בהוצאה דחוץ לעיר פסלי בעלי מומין היינו משום דס"ל דלת"ק אליבא דר"י הוצאה הויא עבודה אך אליבא דרבינו דס"ל דאף אליבא דר"י הוצאה לא הויא עבודה יש ללמוד מדבריהם דאף ת"ק מודה בהוצאה דחוץ לעיר דבעלי מום כשרים ליה וקושית התוס' שהקשו לר"ל דס"ל דהוצאה לאו עבודה היא למה ליה קרא לר"א להכשיר בעלי מומין ומ"ט דת"ק דפסל בעלי מום להוצאה שייכא אליבא דרבינו אף לר"י דמאחר דאינה עבודה אמאי פסל ת"ק והרי בפ"ט מהל' ביאת מקדש דין ח' כתב דהדלקת הנרות כשרה בזרים וטעמו משום דאמרינן בגמרא דהדלקה לאו עבודה היא וכמ"ש מרן שם והשתא יגדל התימה דהשתא זרים שרינן משום דלאו עבודה היא והכא פסלינן בעלי מום אף בדבר דלאו עבודה היא ומה שתירצו התוס' אליבא דר"ל לא יועיל לרבינו דאיהו אף בהוצאה דחוץ לעיר פסל לבעל מום, ומיהו לזה יש לומר דנהי דלאו עבודה היא מ"מ כיון דרחמנא אצרכיה בגדי כהונה כדכתיב ולבש בגדים וגזרת הכתוב היא דאף שאינה עבודה צריכה בגדי כהונה מש"ה פסל ת"ק בעל מום משום דאינו יכול ללבוש בגדי כהונה דאע"ג דאמרינן דבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהם ומותר ללובשם שלא בשעת עבודה היינו דוקא לכהנים הואיל והותר אצלם בשעת עבודה הותר נמי שלא בשעת עבודה אבל בעלי מומין פשיטא דאסורים הם ליהנות מבגדי כהונה ומש"ה צריך קרא לר"א להכשיר בעל מום אך גבי הדלקה אין צורך לבגדי כהונה ומש"ה כיון דלאו עבודה היא מותר לזר להדליק: ובאמת שאני תמיה על רבותינו בעלי התוס' מה זה שתמהו אליבא דר"ל דלמה ליה קרא לר"א להכשיר בעלי מומין ומ"ט דת"ק דפסל דכיון דאף אליבא דר"ל בעינן שני בגדים א"כ אי לאו קרא פשיטא דלא היינו מכשירים בעלי מומין כיון דגזירת הכתוב היא דאף שאינה עבודה דליבעי שני בגדי קדש ומה"ט פסל ת"ק ובאמת שהדבר בספק אצלי לר"א דמכשיר בעלי מום אם לובש בגדי קודש או דילמא דדוקא בכהן תמים כשעובד גזר הכתוב שילבש בגדי קדש אבל בעל מום לא ונהי דהכשירו הכתוב לעבודה זו היינו בלא בגדי קדש, ואין זה מן התימה לפי שראיתי להריטב"א בחידושיו לקדושין דף ל"ו עלה דההיא דאמרינן דאתא קרא דבני אהרן למעט בנות אהרן מן העבודות והקשה בעבודות שפסולות בזר למה לי מיעוטא ת"ל דאפי' בני אהרן מחוסרי בגדים עבודתם פסולה ובנות אהרן לית להו בגדי כהונה ותירץ דשמא אין בגדי כהונה מעכבין אלא לבני אהרן שנצטוו בהן אבל בנות אהרן שלא נצטוו בבגדי כהונה כלל אינם מעכבים בעבודתן ע"כ. והתוס' שם הקשו קושיא זו ותירצו דמיירי

שלבשו את הבגדים א"נ י"ל כיון שלא נצטוו בבגדי כהונה לא הוו מחוסרי בגדים ע"כ. ועיין בחדושי מוהרימ"ט שם דלא חשיב עבודה כל שלא היתה בבגדי כהונה יע"ש. ומ"מ לא ידעתי למה לא ביאר רבינו בפירוש דהוצאת הדשן בעיא בגדי כהונה וכדאמרינן ופשט ולבש מקיש בגדים שפושט לבגדים שלובש והיא דרשא מוסכמת מהכל ואף ר"א מודה בה וכמ"ש לעיל. וראיתי להרמב"ן בפ' צו שכתב יש מרבותינו במס' יומא אומרים שאין הוצאת הדשן צריכה בגדי כהונה ויאמר ולבש בגדים אחרים בגדי חול ופשוטו של מקרא בכך הוא ע"כ. ודבריו תמוהים הם בעיני שיאמר הרב ופשוטו של מקרא בכך הוא כיון דת"ק דר"א ס"ל דאף הוצאת הדשן בעי בגדי קודש זאת ועוד דאף ר"א מודה בזה וכמו שכתבנו ולא מצאתי בשום מקום מי שיחלוק בזה ויאמר דהוצאת הדשן לא בעיא בגדי כהונה וכעת דברי הרב צריכין אצלי תלמוד:

ודע שזה שכתבנו לעיל דרבינו ס"ל דהוצאה לאו עבודה היא מלבד ממה שיש לתמוה דמנא ליה הא זאת ועוד דפשט הסוגיא מורה דלת"ק אליבא דר"י הוצאה הויא עבודה, עוד אני תמיה דבירושלמי רפ"ב דיומא הביאו דנחלקו ר"מ ור"י בזר שתרם דר"י מחייב מיתה ור"ל פוטר משום דכתיב עבודת מתנה יצא זה שהוא בהרמה ואחר זה הוציא שאר הדשן בפלוגתא דר"י ור"ל ואמרו דמחלוקת זה אתיא כת"ק דאמר אחרים פחותים מהם ברם כמ"ד דאמר אחרים לרבות בעלי מומין הוא זר הוא בעל מום ע"כ, הרי דלכ"ע הוצאת הדשן עבודה היא כמו הרמת הדשן ומן הדין היה הזר חייב עליה מיתה אלא דמאן דפטר ס"ל דעל עבודת סילוק אין הזר חייב מיתה משום דכתיב עבודת מתנה יצא זו שהיא בסילוק וכ"ת דס"ל לרבינו דההוצאה מהמזבח עד שיורידנה למטה היא עבודה ובה הוא שנחלקו בירושלמי אם הזר חייב עליה מיתה אך בהוצאה דחוץ לעיר היא דקאמר דאינה עבודה זו לא ידעתי מניין לו לחלק בין הוצאה להוצאה. וראיתי לרבינו שכתב בפ"ט מהל' ביאת המקדש דין ט' הרמת הדשן וכו' ואם הרים ישראל לוקה ע"כ. ואילו דין אם הוציא ישראל את הדשן לא הזכירו כלל. והנראה אצלי מסברתו הוא דאם הוציא ישראל את הדשן אפילו מלקות ליכא דדוקא בזר שתרם הוא דאמרינן דכיון דעבודה היא דרחמנא פטריה ממיתה משום דהיא עבודת סילוק מ"מ מוזהר הוא עליה ולוקה דומיא דעבודה שיש אחריה עבודה דנהי דפטור ממיתה מלקות מיהא איכא וכמ"ש שם אבל הוצאה דאינה עבודה אפילו מלקות ליכא כי אם איסורא בעלמא וזה הוא הפך הירושלמי שכתבנו. והנראה דמה שהכריחו להרב לומר דהוצאה לאו עבודה היא הוא משום דבתלמוד דידן אמרינן בפירוש דכל עבודה שיש אחריה עבודה אין הזר חייב עליה ועל זה הוקשה דהיכי אמרינן דהרמת הדשן חייב עליה ואפילו מאן דפטרו הוא

משום דהיא עבודת סילוק ת"ל משום דיש אחריה עבודה דהיינו הוצאת הדשן ובדין זה דכל עבודה שיש אחריה עבודה דאין הזר חייב עליה לא מצינו מי שיחלוק בזה ומכח קושיא זו הוכרח רבינו לומר דהוצאה לאו עבודה היא ומש"ה הרמה הויא עבודה תמה דהא ליכא אחריה שום עבודה והוצאה דאיכא בתרה לאו עבודה היא ואמרינן בסוף פ"ב דיומא איכא דאמרי מתקיף לה ר' זירא וכי יש לך עבודה שיש אחריה עבודה ופסולה בזר והקשו בגמ' והרי איברים ופדרים כו' והרי תרומת הדשן, והנה רש"י לא גרס קושיות אלו משום דכל הני הוו עבודה שאין אחריה עבודה אך התוספות שם מקיימים גירסא זו וס"ל דמה שהקשו מתרומת הדשן הוא מפני שיש אחריה עבודה דהיינו הוצאת הדשן ואם רבינו היתה לו גירסא זו צ"ל דמה שתירץ בגמרא על קושיא והרי תרומת הדשן תחלת עבודה דיממא היא הכוונה היא דתה"ד היא עבודה שלמה משום דהוצאה הבאה אחריה לאו עבודה היא דמה שכתבו התוספת דהוצאת הדשן אינה עבודה בכל יום אלא כשהיו צריכים כו' זה אינו לדעת רבינו דהא איהו ס"ל דבכל יום היו מוציאין הדשן וכמ"ש לקמן דין י"ב א"כ צריכים אנו לדחוק ולומר דמה שאמרו תחלת עבודה דיממא היא הכוונה היא משום דהוצאה לאו עבודה היא אלא שלא יכולתי ליישב מה שהביאו ראיה לזה ממה שאמר ר"י קדש ידיו לתרומת הדשן למחר אינו צריך לקדש כו' דמה ענין זה לזה וגם כפי פירוש התוספות קשה קושיא זו. תו איכא לעיוני טובא בההיא דאמרינן התם למימרא דעבודה תמה בעי פייס וכו' והקשו והרי תרומת הדשן ותירצו משום מעשה שהיה ואי רבינו גריס לגירסא זו לא ידעתי למאי איצטריכו לומר משום מעשה שהיה ת"ל משום דהוצאה לאו עבודה היא ומש"ה הויא תרומת הדשן עבודה תמה וכל מה שנדחקו התוס' בזה לא יועיל כלום לרבינו וכמבואר, הן אמת דרש"י לא גריס לה ואפשר דרבינו נמי לא גריס לה ומיהו אחר כל אלה הדברים עדיין אין דעתי מתיישבת בכל זה משום דא"כ דברי הירושלמי אין להם מובן כלל דאיך חייבו בתרומת הדשן וחזרו וחייבו בהוצאת הדשן ולפי סברת רבינו הם תרתי דסתרן אהדדי ולומר דהירושלמי לית ליה דין זה דבעינן עבודה תמה ומש"ה חייבו בתרווייהו אך תלמודא דידן דאית ליה דין זה דעבודה תמה ע"כ אית ליה דהוצאה לאו עבודה היא מדחייבו בהרמת הדשן זה לא ניתן ליאמר משום דדין זה דבעינן עבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה היא משנה ערוכה בפ' אחרון דזבחים. סוף דבר סברת רבינו לא יכולתי להולמה עד יערה ה' את רוחו עלינו ויפתח עינינו במאור תורתו:

ומ"ש מרן דברי הריטב"א דתרומת הדשן צריכה בגדים פחותים מדאמרינן כו'. הנה כפי גירסתנו שהיא לרבות את השחקים לא ידעתי היאך יתיישב פירוש זה דהא פי'

לרבות הוא לומר שגם השחקים כשרים ולפי דברי הריטב"א דוקא בשחקים היא המצוה. וראיתי לרש"י פ"ק דיומא (דף י"ב) שכתב ואני שמעתי להביא שחקים דוקא משום בגדים שבשל בהם קדרה לרבו כו'. ואפשר שגם גירסת הריטב"א היתה להביא אך בדברי הריטב"א שהביא מרן כתיב לרבות. ובת"כ אמרינן ילבש אפי' הן שחקים. וראיתי בתוס' שם שכתבו ילבש לרבות השחקים ואיצטריך קרא דלא תימא כי היכי דמטושטשין או מקורעין פסולים דכתיב בהו לכבוד ולתפארת ה"נ שחקים ליפסלו דאין עניות במקום עשירות קמ"ל ובפ"ב דזבחים תניא משוחקים כשרים וזה משמע כגירסת רש"י דאיצטריך לאשמועינן דאפי' שחקים כשרים ע"כ. וכוונת דבריהם היא דלישנא דברייתא דתני משוחקים כשרים משמע דהחדוש הוא שיהיו כשרים דאילו לפירוש האחר שכתב רש"י אדרבה לכתחלה בעינן שיהיו שחקים. וא"ת מנ"ל להתוס' דאותה ברייתא דפ"ב דזבחים היא השנויה כאן דמפיק לה מקרא דילבש אימא דהתם לאו בהרמת הדשן מיירי אלא בשאר העבודות ומש"ה אמר דמשוחקין כשרים ואיצטריך לאשמועינן דאפי' שחקין כשרים אבל ביומא דדרשינן מילבש להביא את השחקין הוא דלעכובא דלהרמת הדשן בעינן שחקין דוקא משום דרך ארץ. וי"ל דכוונת התוס' כך היא דמ"ד להביא את השחקין דוקא הוא משום דהוקשה לו דאם הכוונה היא להכשיר את השחקין להא לא צריך קרא דמהיכא תיתי דפסילי ומש"ה נדחקו לומר דהכוונה היא להביא את השחקין דוקא. והתוס' בתחלת דבריהם יישבו דלעולם דקרא איצטריך להכשיר את השחקים משום דסד"א דפסילי משום דכתיב לכבוד ותפארת והביאו ראיה לזה דהא בפ"ב דזבחים אמרינן דמשוחקים כשרים הרי דאיצטריך לאשמועינן דכשרים דהיה עולה על הדעת דפסילי וא"כ אף אנו נאמר דברייתא זו דיומא הכי ס"ל דאיצטריך קרא לאשמועינן דשחקין כשרים. ומ"מ דברי התוס' הללו נעלמו ממני דאדרבא הסוגיא דזבחים מורה שלא כפירש"י דהכי תניא התם בד שיהיו של בוץ בד שיהיו חדשים כו'. והקשה אבי לרב יוסף בשלמא שיהו של בוץ הא קמ"ל בוץ אין מידי אחרינא לא אלא בד שיהיו חדשים חדשים אין שחקים לא והתניא משוחקין כשרים. ואי כדברי רש"י מה הקשה דלעולם משמעות דבד משמע חדשים דוקא אלא דהדר רבינהו קרא להכשיר כדכתיב ילבש לרבות את השחקין ולעולם דאי לאו האי ריבויא הו"א דשחקין פסולים מדכתיב בד. ובשלמא לפירוש השני שהביא רש"י ניחא משום דס"ל לאביי דברייתא זו דקאמר דמשוחקין כשרים לאו מקרא יליף לה משום דילבש אתא לתרומת הדשן דבעינן שחקין דוקא ומש"ה הקשה אביי דאי ממשמעות דבד ילפינן דבעינן חדשים ה"ק דמשוחקין כשרים ותירץ לו דמאי דקאמר דבעינן חדשים לא ממשמעות

דבד קא מפיק לה אלא מסברא ומש"ה קתני בברייתא דבדיעבד כשרים אבל לפירש"י קשה וכמו שכתבנו. ואפשר ליישב דה"ק דאביי הבין דברייתא דמפיק דבעינן חדשים ממלת בד דהוא לעיכובא משום דאי למצוה בעלמא תיפוק ליה משום דכתיב לכבוד ולתפארת וא"כ פשיטא דבעינן חדשים ועל זה הקשה דאיך יתכן דבד אתא לחדשים והא תניא משוחקין כשרים ומדאיצטריך בד ללמדנו דבעינן חדשים ע"כ הוא לעיכובא דאי למצוה תיפוק ליה מקרא דלכבוד. ותירצו דלעולם דמאי דבעינן חדשים לאו מבד נפיק אלא ממקום אחר והברייתא ה"ק דברים שנאמר בהם בד צריך שיהיו חדשים ולאו ממשמעותיה דקרא אלא ממקום אחר ואיצטריך קרא דילבש להכשיר את השחקין דסד"א דפסילי משום דכתיב לכבוד קמ"ל דלא פסילי. ומיהו פשט הסוגיא מורה יותר כפירוש האחר שהביא רש"י. ואפשר שזהו מה שהכריחו לרבינו לומר דמאי דאמרינן ילבש להביא את השחקין הוא דבהרמת הדשן בעינן שחקין. וראיתי להתוס' שם בזבחים שכתבו והתניא משוחקין כשרים תימה דביומא דרשינן מה ת"ל ילבש לרבות את השחקין ואמאי צריך ריבוי ע"כ. ודברי התוס' הללו סתומים. וסבור הייתי לומר דמ"ש בספרים ואמאי צריך ריבוי הוא ט"ס והקושיא אינה אלא דביומא דרשינן ילבש לרבות את השחקין והיא הקושיא שהקשינו למעלה דמה הוקשה לו לאביי דלעולם דממשמעות דבוץ נפיק דבעינן חדשים ואפ"ה בדיעבד כשרים משום דקרא רבינהו דכתיב ילבש. ואם באנו לקיים הגירסא הכתובה בספרים נראה דקושית התוס' היא לפי המסקנא דחדשים לאו מבד נפיק אלא מסברא משום נוי ומש"ה כשרים אמאי איצטריך רבוי דנוי להכשיר חדשים מהיכא תיתי שיהיו פסולים וכ"כ הרב לח"מ דכונת התוס' היא דכיון דלפי המסקנא חדשים לאו ממשמעותא נפיק למה לי קרא להכשיר את השחקין אלא דזה סותר למ"ש ביומא דאיצטריך קרא דסד"א דמשוחקין פסולים משום דכתיב לכבוד ולתפארת, ויש ליישב ובמקום אחר אאריך עוד בזה:

ודע שראיתי בירושלמי פ"ג דיומא הלכה ו' דאמרינן בד שיהיו חדשים אם אומר את שלא ילבש שחקין והא תני ולבשם ואפילו שחקין ר"ח בשם ר' יוסא במחלוקת ע"כ. והנה הירושלמי פליג עם ש"ס דידן דהירושלמי סובר דממשמעות בד שמעינן דבעינן חדשים ועל זה הקשו מברייתא אחרת דמכשיר את השחקין ותירצו דבמחלוקת הם שנויות ומי שאמר זו לא אמר זו ולא ס"ל להירושלמי דברייתא דבעיא חדשים הוא דוקא למצוה. וכמ"ש בש"ס דידן משום דמשמע ליה דכיון דממשמעות דבד קא מפיק לה ע"כ לעיכובא הוא דאי למצוה לא איצטריך קרא דבד דתיפוק לי משום דכתיב לכבוד ולתפארת וכמ"ש לעיל. ומיהו יש להכריח מדברי הירושלמי הללו הפך הפירוש שהביא רש"י מדקאמר

אפילו שחקין ולפי אותו הפירוש דוקא שחקין בעיא. וליכא למימר דברייתא זו שהביא בירושלמי אינה השנויה בש"ס דידן ביומא דמפיק שחקין מילבש דכתיב בהרמת הדשן שהרי לא מצינו ברייתא זו בשום מקום. אלא ודאי דברייתא זו היא השנויה בש"ס דילן ביומא (ומאי דקאמר ולבשם אפילו שחקין נ"ל שהוא ט"ס וצ"ל ילבש שהרי לא מצינו פסוק זה דולבשם*) ולפ"ז יש להכריח מכאן כפירש"י ואם נפשך לומר דהפירוש השני גריס בירושלמי ילבש להביא את השחקין וכדאמרינן בש"ס דידן אכתי קשה דמה הקשו בירושלמי הני שני ברייתות אהדדי הא ברייתא דמיעט שחקין מדכתיב בד מיירי בשאר עבודות והברייתא האחרת מיירי בהרמת הדשן דאדרבא לכתחילה בעינן שחקין משום דרך ארץ. ומיהו לזה י"ל דס"ל להירושלמי דע"כ מדבעי רחמנא שחקין בהרמת הדשן ע"כ דשחקין כשרים בשאר עבודות בדיעבד ונהי דלכתחילה בעינן חדשים בשאר עבודות משום כבוד הכא בהרמת הדשן בעינן שחקין משום כבוד אלא א"א דשחקין פסולים לעבודה איך יתכן דיכשיר הכתוב בגדים פסולים להרמת הדשן וזו סברא אלימתא היא דלא מצינו בשום מקום שיכשירו בגדים פסולים אפילו להוצאת הדשן ולא אמרו אלא בגדים פחותים אבל פסולים לא אמרו. ומש"ה הכריחו בירושלמי דע"כ הני תרי ברייתות פליגי אהדדי דמאן דמפיק דבעינן חדשים מקרא דבד וס"ל דשחקין פסולים לא ס"ל כאידך ברייתא דדרשי מקרא דילבש דבעינן שחקים בהרמת הדשן דלא יתכן דיכשיר הכתוב בגדים פסולים בשום עבודה דבעינן בגדי כהונה: (הוא בפ' אחרי ומיניה יליף בירושלמי ע"ש).

אך מה שיש לתמוה על הפירוש שהביא רש"י דלמצוה בעינן שחקין להרמת הדשן וייחסנו סברא זו לרבינו דאיך יתיישב הברייתא דזבחים דקתני בד שיהיו חדשים והא גבי הרמת הדשן כתיב מדו בד ומכנסי בד ולמצוה בעינן שחקים ואולי מ"ש בד שיהיו חדשים אינו על בד המוזכר גבי תרומת הדשן כי אם על בגדי לבן שלובש כ"ג ביום הצום הנקראים בגדי בד דכתיב בפ' אחרי מות משום דהני דבפ' צו אף דכתיב בהו בד כתיב בהו נמי שש אך הבגדים הנאמרים בפרשת אחרי מות לא נאמר בהם שש ובברייתא זו דקאמרה בגדים שנאמר בהם כו' מיירי בבגדים שלא נאמר בהם שש וכמו שהארכתי בזה בס' שמיני סימן ו' (א"ה תמצאנו בפ"ח מהל' כלי המקדש הלכה ג' יע"ש) ובת"כ הביאו ברייתא זו בפ' אחרי מות. אך יש לתמוה דבת"כ פ' צו נמי הביאו ברייתא זו אקרא דמדו בד וא"כ היכי קתני בד שיהיו חדשים ובסמוך לזה הביאו בת"כ דרשא דילבש להביא את השחקין ואפשר דמ"ש בירושלמי במחלוקת הם שנויות הוא על הברייתא האמורה בפרשת צו דמוכח מינה דאף לתרומת הדשן בעי חדשים אך הברייתא המוזכרת

בש"ס דידן היא האמורה בפ' אחרי מות וכ"ת אכתי קשה היכי קתני בגדים שנאמר בהם בד צריך שיהיו חדשים והא גבי תרומת הדשן כתיב בד ואדרבא בעיא שחקין הא ל"ק דהא לפי המסקנא חדשים לאו ממשמעותא דבד נפיק אלא מקרא דלכבוד ולתפארת וא"כ גבי הרמת הדשן אדרבא הכבוד שיהיו שחקין. והמעיין היטב בסוגיא יראה דמ"ש בגדים שנאמר בהם בד הכוונה היא בד בלא שש וזה לא שייך כי אם בבגדי לבן של כ"ג הנאמרים בפ' אחרי מות וכמו שהארכתי (א"ה במקום הנזכר) ומ"מ עדיין הדבר אצלי צריך תלמוד:

הלכה יב

כיצד תורמין כו'. לא ידעתי למה השמיט רבינו הא דאיבעיא לן ביומא (דף כ"ד) בעי רבי אבין תרומת הדשן בכמה מתרומת מעשר ילפינן לה או מתרומת מדין ת"ש דתני רבי חייא נאמר כאן והרים ונאמר להלן והרים מה להלן בקומצה אף כאן בקומצה ע"כ בירושלמי רפ"ב דיומא אמרינן סידר עד שלא תרם מפרש ותורם. (א"ה ומ"ש וחתיה זו כו' עיין מ"ש ה"ה לקמן הלכה י"ג ז'):

הלכה יג

אחר שירד זה שתרם כו'. דע שדעת רבינו היא דבכל יום ויום היו גורפין את הדשן לאחר שהרים תרומת הדשן (היו גורפין את הדשן) ומעלין אותו ערימה על גבי התפוח וגורפין מאותה ערימה בפסכתר ומורידין אותו למטה וכן הוא דעת הראב"ד וכמ"ש בפ' זה הלכה ז' שכתב ומאחר שכהן מוציא בכל יום האפר מהיכן היה שם התפוח. אך רש"י כתב בפ' גיד הנשה דלא היו מוציאין אותו בכל יום אלא כשהיה רבה מאד היו מוציאין אותו ומוליכין אותו חוץ לעיר וכ"כ בפירוש התורה בפר' צו והוציא את הדשן הצבור בתפוח כשהוא רבה ואין מקום למערכה מוציאו משם ואין זה חובה בכל יום אבל התרומה חובה היא בכל יום ע"כ, וכן כתב המפרש ריש פ"ב דתמיד וז"ל וכשהיה רב כל כך שלא היו יכולין לסדר המערכות כו' היו מוציאין אותו לחוץ. והנה לישנא דמתני' דריש פ"ב דתמיד דייקא כרש"י דתנן החלו מעלין באפר על גבי תפוח וכו', והנה מסכתא זו הוקבעה על העבודות התמידיות בכל יום ואי כדברי רבינו והראב"ד הוה ליה לתנא למיתני מעלין באפר על גבי תפוח ומורידין אותו לארץ כו' ובשלמא לדעת החולקים ניחא כיון שאינה עבודה תמידית לא תני לה בלשון חיוב אלא אגב דתני וברגלים לא היו מדשנין אותו תני נמי ומימיו לא נתעצל כהן מלהוציא את הדשן כלומר בזמן שהיה רבה: עוד נראה שיש להכריח סברת רש"י מהא דתנן וברגלים לא היו מדשנין אותו מפני שהוא נוי למזבח ואי כדברי רבינו שהיא מצוה תמידית בכל יום כמו תרומת הדשן יש

לתמוה איך מפני שהוא נוי למזבח לא יקיימו מצות עשה אך לדעת החולקים ניחא דכיון דאין לה זמן קבוע לא היו מדשנין ברגלים אך לרבינו קשה, ועוד יש להכריח סברת רש"י מהא דתנן בפ"ה דתמיד ובשבת היה כופה עליהן פסכתר כו' וג' דברים היתה משמשת כו' ומורידין בה את הדשן מעל גבי המזבח ע"כ, והנה הביאו דין זה דהורדת הדשן אגב גררא שהזכירו פסכתר משום שבת ואמרו וג' דברים היה הפסכתר משמש וכפי דברי רבינו אדרבא בפ"ב הוה ליה למימר ומורידים הדשן בפסכתר ואגב זה הוה ליה למיתני וג' דברים היתה משמשת, אך כפי החולקים ניחא דהתם בפ"ב לא מיירי כי אם בעבודה שהיא תמידית אך הכא בפ"ה כשבא להזכיר ההקטרה והוכרח לומר דאם נתפזר הימנו שהיה מכבדן לאמה ואגב זה קתני דבשבת כופה פסכתר תנא נמי דג' דברים היתה משמשת, וניחא נמי לסברא זו מה שהקשה הראב"ד לרבינו דס"ל דתפוח נקרא על שם תל הדשן המכונס שם והקשה עליו דהא תנן החלו מעלים באפר ע"ג התפוח ומאחר שכהן מוציא בכל יום כל האפר מהיכן היה שם התפוח ע"כ, והנה מה שפירש רבינו במלת תפוח כן היא הסכמת כל המפרשים וכ"כ הרב בעל הערוך בערך תפוח, והנה לסברתם דס"ל דהוצאת הדשן לא היתה בכל יום ליכא קושיא כלל אך לדעת רבינו דס"ל דהוצאת הדשן היתה בכל יום קשה מה שהקשה הראב"ד והרב בעל לחם משנה תירץ דאולי היה נשאר שם קצת ע"כ, אך מדברי הראב"ד נראה דכל האפר היו מוציא בכל יום. עוד תירץ הרב דבמתני' בנוסחאות דידן לא גרסינן על גבי התפוח בה"א הידיעה אלא על גבי תפוח ור"ל שאז היו עושין תפוח מהאפר ולא שהיה תפוח מעיקרא ע"כ. והנה תמה איך נחה דעתו של הרב בזה שהרי רבינו כתב בפירוש ומעלין אותו ערימה על גבי התפוח ע"כ, ובין שנאמר שכך היתה גירסתו במשנה או שנאמר שגירסתו היתה כגירסת ספרים דידן מ"מ קושית הראב"ד במקומה עומדת לרבינו שכתב התפוח בה"א הידיעה. וראיתי להרב בעל באר שבע שתמה על הראב"ד במה שהקשה לרבינו וכתב דלא קשה מידי משום דדוקא תרומת הדשן היא חובה בכל יום אבל הוצאת הדשן אינה אלא כשהיא רבה ואין מקום למערכה כו' ע"כ. ואני תמה על תמיהתו שהרי קושית הראב"ד היא קושיא עצומה שהרי רבינו ס"ל דבכל יום היו גורפין את הדשן ומורידין אותו לארץ. עוד כתב הרב דסברא זו דרש"י איתא בהדיא ביומא ולא ידעתי למה לא ביאר לנו מקומו איו. ודע שהתוס' בפ"ב דיומא (דף כ"ז) ד"ה איכא כתבו בפירוש דהוצאת הדשן אינה עבודה בכל יום אלא כשהיו צריכין והביאו הראיה שכתבנו לעיל דתנן וברגלים לא היו מדשנים אותו מפני שהוא נוי למזבח:

עוד יש לחקור בדין זה דהוצאת הדשן אם הוא מן התורה או מדרבנן ואם הוא מן התורה

יש לחקור מנא להו לרבותינו לומר שהוצאה זו לא היתה בכל יום אימא דדומיא דהרמה דכתיב והרים ה"נ הויא הוצאה דכתיב והוציא וכי היכי דהתם מצותה בכל יום הכי נמי נימא בהוצאה, ואולי יש להם שום דרשא ואנחנו לא נדע. עוד י"ל למה לא מנו מוני המצות הוצאת הדשן כדכתיב והוציא את הדשן וליכא למימר דבכלל תרומת הדשן היא דהא הוצאה זו אינה ממה שהרים אלא מהדשן שנשאר במזבח לאחר שהרים. והנראה אצלי בזה הוא דדוקא תרומת הדשן היא מצוה דגזירת הכתוב היא שירים מלא המחתה בכל יום ויניחנו אצל המזבח ויש להרמה זו שיעור דהיינו שלא יפחות מהקומץ ואף שדין זה לא הביאו רבינו הדבר הוא מבואר בפ"ב דיומא (דף כ"ד) אך הוצאת הדשן אינה מצוה מצד עצמה אלא דמוכרחים אנו להוציא את הדשן כדי לפנות מקום המערכה וקרא דכתיב והוציא את הדשן לאו למימרא דצונו הכתוב שנוציא את הדשן דמהיכא תיתי שיניחו אותו שם לעולם אלא קרא הכי קאמר כשיוציאו את הדשן ולבש בגדים אחרים כלומר משום דרך ארץ נמצא דהוצאה זו אינה מצוה מצד עצמה כי אם מכשירי עבודה דהיינו לפנות מקום למערכה ומש"ה ס"ל לרש"י והתוס' דלא היתה ההוצאה כי אם כשהיתה מרובה דכיון דאין תכלית להוצאה זו כי אם לפנות מקום המערכה א"כ אין חיובה כי אם במרובה, אך רבינו ס"ל דבכל יום היו מוציאין אותה כדי שיהיה בכל יום המזבח פנוי ולעולם דאף לרבינו אינה מצות עשה להוציא את הדשן בכל יום ואם לא הוציאו בטלו מצות עשה אלא דס"ל דכך הוא דרך כבוד שבכל יום יוציאו את הדשן כדי שיהיה מקום המערכה פנוי ויהיו הכהנים מהלכים במזבח כרצונם ולא יעכב אותם הדשן ובזה ניחא מה שהקשינו לעיל לרבינו מההיא דתנן דברגלים לא היו מדשנים את המזבח וכיון דדשון זה אינו מצוה מצד עצמו כי אם דרך כבוד ברגלים שהיו באים כל ישראל והיו מקריבים היה נוי למזבח כשהיה עליו דשן רב משום הכי לא היו מדשנין אותו וזהו שכתב רבינו בסוף הלכה י"ב וחתיה שחותה במחתה ומוריד לרצפה אצל המזבח היא המצוה של כל יום. ונראה שר"ל דדוקא הרמה היא מצוה של כל יום אבל ההוצאה אינה מצוה של כל יום לפי שאין ההוצאה אלא כדי שיהא המזבח פנוי וכמו שכתבנו. ודע שראיתי להר"ב לח"מ שכתב דלדעת רבינו בכל יום היו מוציאין האפר ומורידין אותו למטה ואח"כ כשהיה רבה למטה מוציאין אותו חוץ לעיר ע"כ. ולא ידעתי מאין למד הרב דין זה דההוצאה דחוץ לעיר לא היתה בכל יום כי אם כשהיתה רבה ובדברי רבינו לא ראיתי רמז לזה. וראיתי להרב קרית ספר שכתב וכשהוא רב מורידין ממנה למטה כו' ולא ידעתי אם גירסתו ברבינו היתה כך או אם מסברא כתב כן ואם

הוא מסברא אחרי המחילה אם איתא דרבינו הוה ס"ל הכי היה לו לבארו בהדיא ואם דחקוהו הקושיות שכתבנו למעלה לסברת רבינו גם בעינינו יפלא:

פרק ג

הלכה ב

כמה מקטירין ממנה בכל יום וכו'. שיעור זה דחייב להקטיר פרס בשחרית ופרס בין הערבים הוא פשוט בפ"ק דכריתות (דף ו') אך לא נתבאר אם שיעור זה מן התורה ואם הקטירו פחות משיעור זה לא יצאו הציבור ידי חובתם דומיא דקטורת דיוה"כ דרחמנא אמר מלא חפניו ופשיטא דאם חסר מזה השיעור דלא יצאו הציבור ידי חובתם. וראיתי בפי"ג דזבחים (דף ק"ט) דתניא המקטיר כזית בחוץ חייב חצי פרס בפנים פטור ואמרי' מאי פטור פטור ציבור והמתבאר שם מן הסוגיא הוא דדוקא שיעור דמלא חפניו הוא דוקא אבל שיעור פרס לאו דוקא ופירש רש"י דהאי שיעור דפרס דרבנן הוא אך לא ידעתי מה ראו חכמים לעשות תקנה זו שיקטיר פרס ולאיזה דבר סמכו השיעור הזה. וראיתי בפסקי תוספות בפ"ק דכריתות שכתבו בכל יום נקטר מנה פרס בבקר ופרס בין הערבים הלכה למשה מסיני ואם לא הקטיר אלא כזית שחרית וכזית ערבית יצא ע"כ. ודברים אלו נוחים אצלי שדבר זה הלכה למשה מסיני ואפשר שנכלל במאי דאמרי' שיעורין הלכה למשה מסיני ומש"ה לא מנאה רבינו בהקדמתו לסדר זרעים לפי שנכלל בכמה שיעורין ומה שכתבו דאם לא הקטיר כי אם כזית דיצא אין זה מהתימה דאפשר שכך נאמרה הלכה דלכתחלה ליבעי פרס ובדיעבד סגי בכזית ועוד דביום הכפורים דכתיב בפירוש מלא חפניו אי לאו דכתיב חוקה בפרשה הוה אמינא דאם הקטיר כזית דנפטרו הצבור וכדאיתא באותה סוגיא דפי"ג דזבחים שכתבנו לעיל וכ"ש בקטורת דכל שלא נאמר בפירוש שיעור דנוכל לומר דאף שהלכה היא מנה בכל יום היינו למצוה אבל אם לא הקטיר כי אם כזית בבקר וכזית בין הערבים דיצאו ידי חובתם. ונראה שיש להכריח סברת התוס' הלזו דס"ל דשיעור זה הוא הל"מ מהא דאמרינן בפ"ק דכריתות (דף ו') אמר רבא קטורת שפטמה לחצאין חייב דכתיב והקטרת אשר תעשה כל שתעשה והא אפשר דעבדה פרס בשחרית ופרס בין הערבים ע"כ. ופירש"י שם אההיא דאמרינן וחכ"א בכל יום מתקן במתכונתה וז"ל במתכונתה לישנא דקרא אם היה רוצה לפטם הקטרת דבר יום ביומו עושה הלכך יחיד שלא פטם אלא מנה חייב וחצאין דרבא לאו דוקא אלא כל דראוי להקטיר ע"כ. ואי אמרת בשלמא דשיעור זה דמנה הוא הל"מ ניחא דיחיד דפטם לא מיחייב כי אם בשיעור דמנה דבבציר ממנה לא קרינן ביה והקטרת אשר תעשה

דאע"ג דאליבא דכ"ע אם הקטיר כזית יצא אפשר דבשעת עשיה בעינן שיעשה כשיעור דהיינו מנה ואף את"ל דאם לא פטם כי אם כזית והקטיר דיצא מ"מ כיון דלכתחלה אין מניחין אותו מן התורה להקטיר כזית ואומרים לו שיפטם עוד להשלים שיעור דפרס יחיד שפטם פחות משיעור זה פטור דלא קרינן ביה אשר תעשה. אך אי אמרת דשיעור זה דפרס אינו אלא מדרבנן ומן התורה בכזית סגי אף לכתחלה איך יתכן לומר דיחיד שפטם פחות משיעור דרבנן שיהיה פטור דכיון דמן התורה קרינן ביה והקטרת אשר תעשה. ואף דבספר שני סימן פ"ו נסתפקתי (א"ה תמצאנו לעיל רפ"ז מהלכות תרומות ועיין בפ"ב מהל' כלי מקדש דין ג') במי שאכל תרומה טמאה דרבנן אם חייב כרת מי אמרינן כיון דתרומה זו טהורה מן התורה שפיר קרינן ביה ומתו בו כי יחללוהו או דלמא אף שטומאתה מדרבנן ממעטינן לה ואמרינן פרט לזו שמחוללת ועומדת. והנה כפי הצד השני שצדדתי אפשר לומר דה"נ אף דשיעור זה דפרס הוא מדרבנן יחיד שפטם פחות משיעור זה פטור משום דלא קרינן ביה והקטרת אשר תעשה וכבר כתבתי שם דיש פנים לצד השני יע"ש. מ"מ הכא בנ"ד האמת יורה דרכו דשיעור זה דמנה פרס בשחרית ופרס בין הערבים הוא הלכה למשה מסיני. (א"ה עיין בס' חוות יאיר):

הלכה ד

וכסוי היה לו ובזך שמו וכו'. הרב באר שבע כתב דמדתנן בפ' בתרא והכף והכסוי ביד אחת ש"מ שהכיסוי היה לכף ולא לבזך ועיין בתוי"ט. ומ"ש רבינו ונתן הבזך בתוך כלי אחר. עיין מה שהקשה הרב באר שבע:

הלכה יב

וזה שהסיר משליכו במקום הדשן כו'. דישון המנורה ודישון מזבח הפנימי לא בעי בגדי כהונה. כ"כ התוס' יומא (דף נ"ט) סוף ד"ה והרי:

הלכה טו

כל הפתילות שאסור כו'. מיהו כרך דבר שמדליקין בו על דבר שאין מדליקין אע"ג דבשבת אין מדליקין בו במקדש שרי כיון דאין איסורו כי אם משום גזירה דלמא ידליק בעיניה כ"כ התוס' פ"ב דשבת (דף כ"א) ד"ה שמחת:

הלכה כ

אלא מביא עשרון שלם וכו'. מלבד זה העשרון עוד מביא עשרון אחר ומקריב משום חנוכו, וכמ"ש רבינו ספ"ה מהל' כלי המקדש:

פרק ד

הלכה ג

ומונה על אצבעותיהן וכו'. עיין בירושלמי פרק ב' דיומא הלכה ב':

הלכה ו

הפייס השני כו'. כתב מרן בשם הריטב"א הזורק הוא מקטיר האיברים כו' ולא הבינותי דברים אלו שהרי הפייס הד' היה מי מעלה אברים מן הכבש למזבח, ופשטן של דברים נראה דהיינו להקטירם וכ"כ רש"י בפ' החליל (דף נ"ד) ששה כהנים הזוכים בהולכת איברים כו' עד שיביא המעלה ומקטירם מן הכבש למזבח. והנראה מכוונת הריטב"א ז"ל דס"ל דזה המעלה את האיברים מן הכבש למזבח אינו המקטיר אותם אלא מתחלה היו ששה כהנים מעלים את האברים לכבש מחציו ולמטה ואחר כך מי שזכה בפייס הד' היה מעלה אותם מן הכבש לראש המזבח ואח"כ היה הולך הזורק ומקטיר. ומה שהביאו לזה הוא מדתנן מי מעלה איברים למזבח ולא תני מי מקטיר איברים. משמע דזה המעלה אינו מקטיר, אך לא ידעתי היכא רמיזא דבר זה, ומדברי רבינו כאן בפ"ו נראה דהמעלה הוא המקטיר וכדברי רש"י שהרי לא הזכיר אחר עליה זו ההקטרה וכן הוא דעת הרמב"ן ז"ל שכתב בס' המלחמות בפ"ב דיומא דהא דתנן מי מעלה איברים כו' בין על איברי תמיד של שחר בין על איברים שלא נתעכלו מבערב היא ע"כ משמע דס"ל דמעלה איברים היינו הקטרה:

הלכה ח

תמיד של בין הערבים כו'. כתב מרן ואע"ג דשני גזרים של שחר כו', ועיין במ"ש התוס' פ"ב דיומא (דף כ"ו) ד"ה אלא:

הלכה ט

בשבת שיש שם תמידין ומוספין כו'. נסתפקתי בדין הפייסות שתקנו חכמים ארבעה פייסות בכל יום לקרבן התמיד ביום שהיה בו קרבן יחיד מי היה זוכה בו. ואפשר לומר דהכהן שזכה בעבודה מעבודת התמיד היה זוכה ג"כ בקרבן יחיד וכמ"ש רבינו דבשבת שיש שם תמידין ומוספין וכו' כל שזכה בעבודה מעבודות התמיד של שחר הוא זוכה בה בשני כבשי מוסף, ולפי זה הזוכים בפייס השני הם הזוכים בקרבן יחיד וכן הזוכה בפייס הד' ואם היה קרבן יחיד זה מן האיל או שור דקי"ל דהאיל מוליכין אותו שמונה כהנים והפר כ"ד נראה שהכהנים העומדים אחר הי"ג כהנים שזכו בפייס שני הם זוכים על הסדר בעבודות המיותרות שיש באיל או בפר דומה למ"ש דבשבת שהיו שני בזיכי

לבונה העומד אחר י"ג כהנים הי"ד זוכה בבזך אחד והט"ו זוכה בבזך שני. שוב ראיתי שזה אינו שהרי כתב רבינו בפ"ו מהל' מעה"ק דין י"ט אבל עולות היחיד אם רצו להוליך נתחיה בפחות מאלו או ביותר מוליכין ע"כ, ולפי זה עדיין לא ידענו מי יזכה בהקרבת קרבן יחיד, הן אמת שראיתי בירושלמי סוף פ"ב דפרו של יחיד היה קרב בששה ולפי הירושלמי הזה ניחא שהששה שזכו בקרבן התמיד הם זוכים בקרבן יחיד אך רבינו שלא הביא הירושלמי הזה נראה שדחאו מהלכה ונראה שטעמו הוא משום דבירושלמי למדו דין זה מדכתיב וערכו בני אהרן הכהנים הרי כאן ששה ופסוק זה מיירי בבן הבקר דקרבן יחיד, אך בתלמודא דידן בפ"ב דיומא (דף כ"ז) למדו מפסוק זה לטלה שטעון ששה ואע"ג דהאי קרא בבן הבקר כתיב כבר הקשו זה שם בגמרא ותירצו קושיא זו וא"כ אזדא ליה דינא דהירושלמי וא"כ הדרא קושיין לדוכתה דמי זוכה בקרבן זה. שוב ראיתי לרש"י בפ"ב דיומא (דף כ"ו) עלה דמתני' דקתני אבל בקרבן יחיד אם רצה להקריב מקריב שכתב אם רצה להקריב כהן יחידי את הכל ובלא פייס ע"כ הרי דס"ל דלא היה פייס לקרבן יחיד, אך לא ידעתי אם הדבר תלוי בדעת בעלים דלמי שירצו הבעלים יתנו אותו להקריב או דלמא כל הקודם זכה. ומפשטן של דברים נראה דכל הקודם זכה ולא ידעתי למה לא חששו חכמים לדלמא אתו לאינצויי בקרבן יחיד כמו שתקנו בקרבן צבור והיה להם לתקן פייס ג"כ בקרבן יחיד ואולי דדוקא בקרבן ציבור חששו חכמים דאתו לאינצויי משום דחביב להם טובא עבודת ציבור ודוחק. שוב ראיתי להרב בעל תוי"ט שגם הוא הקשה כן יע"ש:

ודע דמוספי שבת אמרינן בר"פ שני שעירי דלמצוה בעינן שיהו שוין והתוספות כתבו שם דהוי לעכובא ולא דמו לשני שעירים ושני כבשים ושתי צפורים דלא הוו אלא למצוה. אך רש"י ז"ל חולק על זה וסבירא ליה דגם מוסף שבת מאי דבעינן שוים אינו אלא למצוה. ורבינו לא הזכיר כלל דין זה ולא ידעתי למה:

פרק ה

הלכה ז

לישתן ועריכתן בחוץ כו'. תנן בפ' שתי הלחם (דף צ"ה) אחת שתי הלחם ואחת לחם הפנים לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים ואינן דוחות את השבת ובגמ' הקשו הא גופא קשיא אמרת לישתן ועריכתן בחוץ אלמא מדת יבש לא נתקדשה ואפייתן בפנים אלמא מדת יבש נתקדשה ופירש"י דמדת יבש היא עשרון שנמדד בו ואם היתה מדת יבש מוקדשת היה נפסל ביוצא דס"ל לרש"י דכל שנתקדש בכלי נפסל ביוצא אך התוס'

חולקים בזה וס"ל דאינו נפסל ביוצא אלא שקושית הגמ' היא דאי מדת יבש נתקדשה מיגניא מלתא אי אפיק להו אבראי, ובגמ' תירצו לזה דהאי תנא ס"ל דעשרון אינו מקדש אבל תנור מקדש. ונראה שהכוונה היא דכיון שהתנור מקדש אם היו אופין אותם בחוץ היה נפסל ביוצא לרש"י ולתוס' משום גנאי אלא שקשה יאפו בחוץ בתנור של חול דומיא דלישתן ועריכתן שהיתה בכלי חול שאם היתה בכלי שרת הוה בעי פנים וכדאמרינן בפ"ק דמנחות (דף ט') אלא נראה שהטעם הוא דבעינן שהתנור יקדש את הלחם וקי"ל דאין כלי שרת מקדשים כי אם בפנים וכמו שפסק רבינו סוף פ"ד מהל' פסה"מ. תו אמרינן התם אלא אי קשיא הא קשיא ואפייתן בפנים אלמא תנור מקדש ואין דוחות את השבת איפסלא בלינה ורב אשי רצה לתרץ לזה דמאי דתנן דאפייתן בפנים הכוונה היא במקום זריזין ולא בעזרה לפי שאין התנור מקדש אלא בחוץ יאפוה כהנים זריזים כדי שלא תחמיץ ובגמרא דחו דברי רב אשי הללו משום דמה נפשך אי אפיה בעינן זריזין לישה ועריכה נמי בעינן זריזין ואי לישה לא בעינן זריזין אפיה נמי לא בעינן זריזין שהרי בכל המלאכות הללו יש לחוש לחמוץ וסיימו בגמרא דהא דרב אשי בדותא היא וכתבו התוס' דתברה היא ומי ששנה זו לא שנה זו ע"כ. ומ"ש מרן ודוחק לומר וכו' אחר כל זה הדוחק אין ספק שכוונתו היא כך וכבר כתב בלשון מזה בפ"ח מהלכות אלו בדין ז' יע"ש:

פרק ו

הלכה א

סדר עבודות התמידות כו'. גרסי' בר"פ ארבע מיתות א"ר פפא אף סדר יומא דוקא קתני רב הונא בריה דרב יהושע אמר אף סדר תמיד דקתני עלה זהו סדר התמיד ואידך ההוא למצוה בעלמא ע"כ. ודע דהא דאמרינן בפ"ב דשבועות (דף י"ז) זר שהפך בצנורא חייב מיתה משום דכל קרובי עבודה היא והכי איתא בפ"ק דיומא (דף י"ב) נראה דאין שום חיוב להפך בצנורא כדי לקרב העבודה אלא שהעושה אותה חשיב עבודה וכ"ג מתחנך בה וזר חייב עליה מיתה אבל חיובא ליכא שלא מצאתי בשום מקום חיוב לזה. עיין במה שכתבתי בספר חמישי דף נ"ד (א"ה תמצאנו לעיל פ"ג מה' ביאת מקדש דין י"ח יע"ש). ומ"ש רבינו בפ"ו מהל' מעשה הקרבנות דין ד' ואחר שזורקן חוזר ועורך אותם על האש התם הוא לאחר גמר זריקה שיש איברים שלא נפלו על האש בזריקתם ומשום הכי חוזר ועורך אותם אך לאחר שערך אותם על האש להפך אותם בצינורא לא מצינו שיהא חיוב בדבר ומיהו הדבר רשות ואיכא קרובי עבודה וכדכתיבנא, ונראה דכל כהן

שירצה להפוך בצנורא יכול להפוך ואף מי שלא זכה בהקטר האיברים. אך ראיתי לרבינו עובדיה בסוף מס' תמיד מ"ג שכתב בתוך דברו ובעוד שהוא מקיף מהפך בצנורא דהיינו מזלג את האיברים שלא נתאכלו על המזבח וכו' וסיים וכתב וגם יש לו רשות להפך בצנורא בלא פייס כו' ע"כ. נראה מתוך דבריו שהפוך זה דצנורא לא היה יכול לעשותו כל כהן שירצה אלא היה בו פייס ונראה דלאו למימרא שהיה בו פייס לבדו שהרי לא נזכר פייס זה בכלל הפייסות וכמבואר אלא הכוונה היא שהזוכה בהקטרת האיברים היה זוכה בהפוך זה. ול"ל דמ"ש הרב מהפך הוא מ"ש רבינו וחוזר ועורך אותם שהרי מפשט דברים נראה דהיינו לאחר שערך אותם על האש שכתב מהפך בצנורא את האיברים שלא נתאכלו וכוונת המשנה לפי דבריו כך היא דתנן התם בא לו להקיף את המזבח מהיכן הוא מתחיל מקרן דרומית מזרחית צפונית כו' נתנו לו יין לנסך כו' והנה משנה זו בכ"ג שנוי וכדתנן בראש המשנה בזמן שכ"ג רוצה להקטיר. והנה קי"ל דהמנסך את היין היה הולך דרך שמאל מן הכבש לדרומית מערבית ששם היה מקום ניסוך היין וכדאיתא בפ"ו דזבחים (דף ס"ג) ונתבאר שם הטעם בגמרא והשתא למדנו המשנה דכ"ג כשהיה מנסך היה מקיף דרך ימין והטעם לזה הוא דכל שאר הכהנים שהזוכה בנסוך לא היה זוכה בהקטרה לפי שהיה פייס לכל אחד ואחד וכמבואר א"כ המנסך לא היה מקיף דרך ימין לפי שמה לו להלך כל אותו המקום ללא צורך ומש"ה מקיף דרך שמאל אך כ"ג שעובד בלא פייס מהלך דרך ימין לפי דבהלוכו עובד עבודה דמהפך בצנורא ומיהו אינו מקיף עם היין שמא יתעשן בהלוכו מן העשן. עוד כתב הרב דכ"ג דומה לבן בית שיש לו רשות להלך כמו שהוא חפץ מה שאין שאר הכהנים רשאים לעשות כן כלומר דאף בלא טעמא דהפוך בצנורא י"ל דשאני כ"ג שיכול להקיף ללא צורך לפי שהוא כבן בית אבל שאר כהנים לא וההפרש שיש בין שני טעמים הללו שכתב הרב הוא דלפי הטעם שכתב דכ"ג מהפך בצינורא אף כ"ג אינו מקיף ללא צורך אלא שההפרש הוא דכ"ג כיון שעובד בלא פייס נמצא שהקפתו היא לצורך להפך בצנורא אבל שאר כהנים שעובדים בפייס נמצא שהקפתם שלא לצורך ומש"ה מקיפים דרך שמאל ולפי הטעם האחר כ"ג מקיף שלא לצורך לפי שהוא כבן בית ויש לו רשות להלך כמו שהוא חפץ מה שאין כן בשאר כהנים, נמצא דלכל הפירושים שאר כהנים אינם מקיפים דרך ימין לפי שהיא הקפה שלא לצורך. וא"ת אמאי איצטריכו התם בפ"ו דזבחים לומר מ"ט א"ר יוחנן נסכים שמא יתעשנו ועולת העוף שמא תמות תיפוק ליה משום דאין להם להקיף שלא לצורך. וי"ל דאם היה יכול להקיף והיין בידו וכן העולה של עוף פשיטא שהיה מקיף דרך ימין כיון שבדרך הלוכו מוליך היין או עולת העוף אין לך עבודה גדולה מזו

אך כיון שאינו מוליך שום דבר בידו מהטעמים שנאמרו שם א"כ אין בהקפה זו שום צורך עבודה ומש"ה אינו מקיף דרך ימין כי אם דרך שמאל. ורש"י בפ"ו דזבחים (דף ס"ד) לא כתב אלא הטעם האחד דהיינו דשאני כ"ג דאין לו פייס ועולה להקטיר ומש"ה עולה דרך ימין כדרך כל העולין ומקיף ובא למקום שמנסכין שם ונותנין לו יין לנסך אבל שאר כהנים שהזוכה בפייס לא זכה לעבודה אחרת א"כ אינו עולה דרך ימין אלא עולה והיין בידו ופנה לשמאל וחוזר על העקב. והנה יש הפרש בין שני הטעמים שכתב ר"ע לענין דינא והוא כשכ"ג אינו עולה להקטיר אלא שרצה לעלות לנסך דלפי הטעם דכ"ג הוא כבן בית אף אם אינו עולה להקטיר עולה דרך ימין אך לפי הטעם האחר כשאינו עולה להקטיר אינו עולה כו'. ומדברי רש"י נראה דהך מתני' דכ"ג עולה דרך ימין מיירי בשעולה להקטיר ומיהו לא פירש רש"י הקטרה זו מה היא אם היא הפוך בצנורא וכדברי ר"ע או היא סתם הקטרה ומה שהביאו לר"ע לומר דעלייה זו דכ"ג היא להפוך בצנורא הוא משום דעליה למזבח לא משכחת לה בסתם הקטרה שהרי כשהיה מקטיר האיברים לא היה מקיף אלא עומד בראש המזבח וזורק על האש וכמ"ש רבינו בפ"ו מהל' מעה"ק ולא משכחת עלייה על המזבח להקיף אלא בסדור המערכה או למתן דמי חטאת והכא גבי כ"ג שבא לנסך לא שייכי הני דסדור המערכה לא מצינו שהיה עושה אותה כ"ג. ועוד דסדור המערכה היה קודם הרבה לנסוך היין וכמבואר וכן חלוקות מתן דמי חטאות לא שייך הכא שהרי בתמיד של כל יום ויום אנו עסוקים. ומש"ה פירש דמיירי שעולה להפך בצנורא ובשביל זה היה עולה ומקיף כל המזבח וכמ"ש רש"י בפ"ז דזבחים (דף ס"ג) עלה דמתני' דכל העולין למזבח עולין דרך ימין כו'. ומיהו אפשר לומר דלהקטיר שכתב רש"י היינו מ"ש רבינו דלאחר שזורק האיברים על האש חוזר ועורך אותם על האש ואפשר דלעבודה זו היה צריך להקיף כדי לעורכן היטב אלא שמדברי רש"י במתני' דכל העולין שלא כתב חלוקה זו נראה דס"ל דלעבודה זו דעריכת האיברים על האש לא היה מקיף אלא בעודו בראש המזבח היה עורך אותם על האש ומלבד כל זה נראה שהוכרח הר"ע לומר חלוקה זו דהפוך בצנורא משום דאי מטעם דעריכת האיברים הרי עריכה זו לא היתה סמוכה לנסוך היין לפי שהעריכה היתה אחר הקטרת האיברים ואחר כך היה מעלה הסלת ואחר כך היה מקטיר החביתין ואחר החביתין היה הנסוך וכל זה הוא מבואר בדברי רבינו בפרקין הלכה ה' ובשתי עבודות הללו דהיינו העלאת הסלת והקרבת החביתין לא היה מקיף כי אם עומד בראש המזבח ומקטירם ומש"ה הוכרח רבינו עובדיה לומר דמה שהיה מקיף כ"ג היינו שהיה מהפך בצנורא. ודע שרבינו בפ"ה מהל' כלי המקדש כשהביא המעלות שהיו לכ"ג בזמן שהיה רוצה להקריב לא הביא

משנה זו דבא לו להקיף את המזבח אך בפ"ז מהל' מעשה הקרבנות הלכה י"ב כתב לפיכך המנסך מים או יין כשהוא מקיף את המזבח לא יהיה בידו כלום ומתחיל ומקיף מקרן דרומית מזרחית למזרחית צפונית כו'. וכתב שם מרן שדין זה הוציאו רבינו ממאי דתנן בא לו להקיף כו'. והנראה מכוונת רבינו הוא שדין זה אינו מיוחד בכ"ג וכמ"ש בפירוש המשנה אלא בכל אדם מיירי ואשמעינן דאם רצה להקיף זה המנסך צריך שלא יהיה בידו כלום אלא מקיף בידים ריקניות וכשמגיע לקרן מערבית דרומית אז נותנין לו המים או היין. וכן מאי דתנן התם נתנו לו יין לנסך הסגן עומד על הקרן כו' הוא דין כולל לכל מי שמנסך וכמ"ש בפ' הלכה ו' יע"ש:

הלכה ג

ושל ראשי חדשים נותנין על המזבח מלמעלה בין קרן לקרן כו' (א"ה עיין במ"ש הרב המחבר לעיל פ"ו מהל' מעשה הקרבנות הלכה ד'):

הלכה יא

וכסדר שעושים בכל יום בבקר כך עושים בין הערבים. תמיהא לי מלתא טובא דבפ"ג דיומא (דף ל"ד) אמרינן דבתמיד של בקר קטורת קודמת לאיברים ובתמיד של ערב איברים קודמין לקטורת ודוקא לנסכים קודמת הקטורת וא"כ לא ידעתי למה לא ביאר רבינו חילוק זה ועיין בסמ"ג. ומ"ש מרן ומ"מ צריך לימוד מנין לו שהיו קודם לניסוך היין עיין במ"ש הרב לח"מ דכיון דאיכא פלוגתא אי מוספין קודמין או בזיכין מסתייה דמאחרין לבזיכין אחר מוספין גופייהו אבל קודם נסוך דידהו יש לנו להקדימן. ואין דבריו נראים אצלי דמדברי רבינו נראה דבזיכין אינם קודמים כי אם לנסוך היין אבל לא למנחת הסלת ולפי דברי הרב גם למנחת הסולת היה להם לקדם, ועיין בירושלמי פ"ב דיומא סוף הלכה ג' ועיין היטב שם:

פרק ז

הלכה א

בראשי חדשים מקריבין מוסף וכו'. כתב רש"י בפ' שמיני מלבד עולת הבקר כל אלה עשה אחר עולת התמיד. וכתב הרא"ם וז"ל אבל בעבור עולת החדש לא הגיד אם היה הוא הקודם מאלה או אלה ממנו כי אולי אין בהם סדר ע"כ. וזה סותר למ"ש לעיל בד"ה את חטאתך עגל בן בקר ואת עולתך האיל שלא תאמר שקרבן העם כולל שעיר עזים ועגל וכבש של חובת היום וגם מוספי ר"ח עמהם מפני שמוסף ר"ח אחר תמיד של שחר מיד

הם קרבים כדכתיב בהו על עולת התמיד דמשמע אחר התמיד מיד שלא יפסיק ביניהם ובין תמיד של שחר שום קרבן אחר ע"כ וצ"ע:

הלכה יב

ובוללין אותו בלוג שמן כו'. דאף מנחה זו בעיא מתן שמן בכלי ויציקה כשאר מנחות כ"כ התוס' מנחות (דף ע"ה) ד"ה מ"ה. שוב ראיתי שדין זה היא משנה ערוכה פ"ו דמנחות (דף ס"ז) דתנן בא לו לעשרון כו' ושם הוזכרו ג' מתנות שמן וכמ"ש התוס' שם וכ"כ הרב בל"מ בפי"ג מהל' מעשה הקרבנות יע"ש:

הלכה יג

אסור לקצור בא"י כו'. כתב מרן יש לתמוה דבגמ' משמע דקודם הבאת העומר קאמר. עיין ברכת הזבח (דף ק"כ קכ"ב) ועיין בתוי"ט פ"ק דחלה:

הלכה יח

וכל המקריב מנחה כו'. עיין בתוס' מנחות (דף ע"ה) ד"ה היה:

פרק ח

הלכה ז

ולישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים ככל המנחות. אאפייתה בפנים קאי דאילו לישה ועריכה בשאר מנחות בפנים היתה וכמ"ש רבינו ספי"ב מהלכות מעשה הקרבנות, ועיין מ"ש מרן לעיל בפ"ה הלכה ז':

הלכה יט

ואם נשחטו כולם מעכבין כו'. עיין ברכת הזבח (דף ק"ז ע"ב) ודוק:

פרק ט

הלכה ו

חטאת קודמת לעולה כו'. אין דין זה כי אם למצוה ולא לעכב כ"כ התוס' בפ' תמיד נשחט (דף נ"ט) יע"ש. ועיין בפ"ק דמנחות (דף ד':) במ"ש התוס' שם ובפ"ק דזבחים (דף ה') ועיין בחדושי הרשב"א והריטב"א אי קדימת החטאת הוא דוקא למצוה בפ"ק דקדושין (דף י"ג) דלסברת הריטב"א דוקא חטאת דמצורע לא הוי לעיכובא אבל שאר חטאות הוי לעיכובא ודוק:

ועל מ"ש רבינו וכן בשעת הפרשה כו' כתב מרן תוספתא פרק י' דזבחים. ותמהני דמשנה ערוכה היא בפרק כל התדיר (דף פ"ט) חטאת העוף קודמת לעולת העוף וכן

בהקדשה ופיר"י כשהוא מפרש קינוי קורא שם לחטאת תחלה. ודע שכתבו התוס' אההיא דלמקראה הקדימה הכתוב שדין יולדת נשתנה שצריך להפריש תחלה העולה ואח"כ החטאת אע"פ שבהקרבה החטאת קודם ורבינו לא חילק בזה משום דמפרש ההוא דלמקראה הקדימה הכתוב כפירש"י דהיינו שתהא נקראת בענין תחלה ולפי זה הא דתנן במתני' וכן בהקדשה הוא כולל אף ליולדת ועיין ברא"ם פרשת תזריע ועיין בקרית ספר:

הלכה ז

ופר עכו"ם קודם לשעיר וכו'. לא ידעתי למה חזר רבינו וכתב דין זה שהרי כבר כתבו לעיל וכן בשגגת צבור כו':

הלכה ח

אפילו חטאות העוף של יולדת כו'. כתב מרן וה"ק החטאת בכל עניין קודם כו' ולא ידעתי מי הזקיקו לזה דכוונת רבינו מבוררת דאפילו יולדת דלמקראה הקדימה הכתוב וסד"א דאף להקרבתה קמ"ל ועיין בקרית ספר ובלח"מ. חוץ מאשם מצורע. אף שכתבנו למעלה דהא דחטאת קודמת לעולה אינו אלא למצוה מ"מ הא דאשם מצורע קודם לחטאת הוא לעכובא וכדאמרינן בפ"ק דמנחות (דף ה') הקדים חטאתו לאשמו לא יהיה אחר ממרס בדמה אלא תעובר צורתה ותצא לבית השריפה וכבר הביא רבינו דין זה בפ"ה מהל' מחוסרי כפרה הלכה ג'. ובטעמא דמלתא עיין בדברי התוס' דזבחים (דף ה') ובחדושי הרשב"א והריטב"א פ"ק דקדושין (דף י"ג) יע"ש:

פרק י

הלכה ז

ואם הקדים נסוך המים לזבח כו'. כוונת רבינו היא דאפילו הקדים הניסוך מהלילה יצא ודין זה מתבאר בפ"ק דתעניות (דף ב') דאמרינן מה ניסוך המים מאורתא כו' וע"ש בתוס' דמשמע דס"ל דאף לכתחלה יכול לנסך מהלילה ומאי דאמרינן דאין מנסכין אלא בתמיד של שחר הכוונה היא דאינו חייב לנסך אלא בתמיד של שחר. ובירושלמי פ' לולב וערבה הלכה ח' רשב"ל בעא קומי ר"י הקדימן לזבח מה הן נסכן בלילה מהו לא נסך היום מהו שינסך למחר א"ל הקדימן לזבח כשר נסכן בלילה כשר לא נסך היום לא ינסך למחר על שם עבר יומו בטל קרבנו ע"כ: סליקו להו הלכות תמידין ומוספין בס"ד